Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕТЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕТЭЙ ОРГАН

1921 оной 1988 оной | № 51 (17774) | 1988 оной мартын 1, вторник | Сэн 3 мүн.

ҺААЛИШАДАЙ МҮРЫСӨӨНДӘ—ҮРГЭН ДӘЛИСӘ

ХОЗ, СОВХОЗУУДАЙ ҺААЛИЙН ФЕРМЭНҮҮДЭЙ БҮХЫ ҺААЛИШАДТА, ҮХЭРШЭДТЭ, ТУГАЛЩАДТА БОЛОН БУСАД ХҮДЭЛМЭРИШЭДТЭ, АГРОПРОМОЙ ҺАЛБАРИНУУДАЙ МЭРГЭЖЭЛТЭДТЭ, ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭДТЭ

ХАНДАЛГА

...ондо хараалагдаһан зорилгоёо сүм бэ-...оритойхон хүдэлмэри ябуулаа гэжэ бидэ һаа-...эр һаадаг шадабаритайшуулай республикан-...шуулга — сэдьхэлээ ханангяар тэмдэглэнэбди. ...м түсэб 109,6 процент дүүргэгдэжэ, арбан ...жэлэй түрүүшын жэлэйхитэй сасуулхада, 6,6 ...шэлүүлэгдээ. Эдэ бүгэдын ашаар гүрэндэ ...р 21,5 мянган тонно һү худалдаха аргатай ...публикымнай һаалишад түрүүшынхеэ үнеэн ...килограмм һү абаа гэхэ гү, али 1986 онойхи-...л, һү шэмыень 134 килограммаар дээшэлүүлээ.

...лдэ манай клубай гэшүүдэй тоо хоёр дахин ...оо. Мүнөө клубтамнай 309 хүн тоологдоно. ...Һаалишан үнеэн бүриһоо дүрбэн мянга гаран ...һаагаа. Һураллсалай «Байгал» ажахын һаалишад ...на Табитуева, Галина Васильевна Радионова, ...гай Нина Александровна Киселева гэгшэд ...3,5 мянганһаа үлүү килограмм һү абаа.

...м формэнүүдэй коллективүүд эрхим дүнгүү-...Тодорхойлбол, 26 фермын коллектив үнеэн ...га гаран килограмм һү һаагаа. Һураллсалай ...н Түбэй фермэдэ (даагшань Барадий Моло-...ов) үнеэн бүриһоо 4341 килограмм, Мухар-...ой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишан хо-...лаэ (даагшань Василий Пантелеевич Варфоло-...килограмм, Байгалай ОПХ-гай Закалтусай фер-...м Александр Сергеевич Никонов) 3798 кило-...грамм. Мүн Зэдын районой Ленинэй нэрэмжэтэ ...н жэлдэ үнеэн бүриһоо 3079 килограмм һү

...доторнай һү үйлэдбэрилгэдэ хэрэглэгдээгүй ...нуудай нилээд бии байһыень түрүү һаалиша-...р Э. Ар... үйлэдбэрилгэнь ...рбан хоногойхиһоо ...шолуулагдаа. Жэ-...н жэлдэ тэжээлээр ...хангадаһан Түнхэ-

Хурамхаанай, Хэжэнгын, Хяагтын районуудта үнгэрһэн жэлдэ үнеэн бүриһоо 2000 килограммһаа холо бага һүн һаагдаа гэхэ гү, али Ивалгын, Кабанскын, Хойто-Байгалай районуудай дүнгүүдтэй сасуулбал, үнеэн бүхэнһөөнь 600—940 килограмм һүн багаар абтаа.

Республикын олон ажахы, районуудта һаалиин һүрэг малай үбһоор, шэмэтэй, шанартай холимог тэжээлээр хүсэд хангагдаагүй байһан дээрэһээ үнеэдэйнь һү шэмэ дээшэлнэгүй гэхэ. Олохон колхоз, совхозууд малдаа зоотехническэ норможоо хоёр дахин багаар тэжээл бэлэдхэнхэй үбэлжэлгээ үнгэргэжэ байна. Эдэ ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд тэжээл бэлэдхэх түсэб, даабаринуудаа дүүргэхээр хүнүүдэй хүсэ шадабариие элсүүлээгүй.

Фермэнүүдтэ бии байһан тэжээлэй цех, кухнинуудай хүдэлмэриие һайнаар эмхидхэбэл, һү үйлэдбэрилгээ дээшэлүүлжэ, мал түлжүүлжэ, шахан таргалуулхадаа, шэнгүүрыень ехээр нэмээхэ байһанаа бидэ һайн ойлгоноби. Энээниие Ивалгын, Тарбагатайн болон бусад районуудай фермэнүүдтэхи тэжээлэй цехүүдэй эмхитэй хүдэлмэриин дүй дүршэл бодотоор гэрэлэнэ.

Һүрэг олошоруулха, селекционно-үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэри ябуулха, мүн эмэ хашарагуудые зүбөөр түлжүүлхэ гээшэ һаалиин малай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ бага бэшэ гол шухала арга нөөсэ мүн. Һураллсалай «Байгал» ажахын Түбэй фермэдэ, мүн республикын бусад зарим фермэнүүдтэ түрүүшынхеэ тугаллаһан үнеэдһээ 3000 гаран килограмм һү һаана. Энэ хадаа һаалишадай онсо мэргэжэл шадабариһаа, мүн зооветеринарна эрилтэнүүдые наринаар сахиһанай ашаар түйлагдана. Зүгөөр эмэ хашарагуудые түлжүүлжэ, һая тугаллаһан гуниануудые зүбоор һааха талаар һураллсалай «Байгал» ажахын түрүү һаалишадай дүй дүршэл һулаар дэлгэрүүлэгдэжэ, ажахынуудай болон Гурэнэй агропромой мэргэжэлтэдэй нэрэ хүндэнь боложо бираагүй. Һүрэг олошоруулха, эхэ малай һубайралгые, болзорһоо үлүү саг соо ороондо оруулагдангүй, үрэжүүлэгдэнгүй ябалгые зайсуулха, мүн малай ашаг шэмэн, үүлтэрэй шанарые һайжаруулха талаар фермэнүүдтэхи дутагдалнуудые усадхахаар ажахынуудай, гүрэнэй үүлтэртэ малай нэгэдэлэй зооветеринарна албанай хүдэлмэрээ һайжаруулхыень бидэ хүлеэхэй ёсоороо хүлеэнэбди.

Үнгэрһэн жэлдэ һаалиин олон фермэнүүдтэ бар хүсоор хэгдэдэг хүндэ хүшэр хүдэлмэриие комплексноор оньһожоруулха зорилгонууд бэелүүлэгдэнгүй үлэшоо. Илангаяа үнеэ һааха, тэжээл хубаарилха ажал оньһожоруулагданагүй. Тэрэшэлэн эбдэржэ хэрэглэмжэһээ гараһан тухеэрэлгэнүүдые, мүн механизмуудые һэльбэхээр запас частьнууд дуталдаһан заидаа. Госагропромой, Агроснабай, Агропромэнергын ажахынуудай инженернэ албан өөрынгөө хүдэлмэридэ тон ааляар хубилалта оруулжа, фермэнүүдые комплексноор хангаха хүдэлмэри олон жэлэй туршада үнжагайруулагдана.

Мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдэй ажаһуудалда, амаралтада һаналаа табихыень ажахынуудай болон Гурэнэй агропромой хүтэлбэрилэгшэдтэ бидэ ханданабди. Олон районуудта — Түнхэнэй, Прибайкалиин, Сэлэнгын, Хурамхаанай, Хэжэнгын, Зэдын болон бусадта — мүкоо хүрэтэр малшадай нэгэшье гэр баригдаагүй байха юм. Малшадай гэрнүүдые бариха хүдэлмэри тон удаанаар ябуулагдажа, мүкоо үедэ малшадай оройдоол 22 гэр ашаглагданхай байна. Тэрэшэлэн соёлой, ажаһуудалай, хүдалдаа наймаанай, медицинын хангалгые урда мэтэ һайжаруулха эрилтэ табигдана.

Ажахын тоссооной, бригадна подрядай, чек хэрэглэжэ тоосохо гүримуудые, мүн поточно-цеховой технологёор һү үйлэдбэрилхэ арга нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ олон мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд ёһын тэдысэ хандаһан заидаа. Хүдэлмэреэ хубилган шэнэдхэхэдэ нулоолха, мүн хүдэлмэришэн бүхэнэй экономическа болбосоролые дээшэлүүлхэ зорилготой социалис ажахы эрхилэлгын һургуулинуудта үйлэдбэриин-экономическа һураллсалай гуримые хараа байса һайжаруулха эрилтэ табигдана. Ажалай болон үйлэдбэриин журамые саашадаашье бэхижүүлхэ хэрэгтэй. Һаалиин мал үсхэбэрилхэ ажалда залуушуулые хабаадуулха хүдэлмэреэ үсэд нэтэрүүгээр, холын хараатайгаар ябуулха ёһотойбди.

Партиин Бүхэссюзна XIX конференциие нэрэтэй хүндэтэйгоор үгтажа, байгша сндо үнеэн бүриһоо 2300 килограммһаа бага бэшэ һү һаахын тула, мүн һаалиин мал үсхэбэрилхэ һалбариин һү ехээр һаадаг шадабаритайшуулай республиканска клубые үргэдхэхын түлөө социалис мүрысөө бэлгэрүүлхыень бидэ, республикын түрүү һаалишад һаалиин мал үсхэбэрилгээ бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэ хандаһабди.

1988 ОНДО ҮНЕЭН БҮРИҺӨӨ 2300 КИЛОГРАММ ҮҮ ҺААХЫН ТҮЛӨӨ!

1988 оной февралиин 20-ной мэдээн

...онууд	Һаагдаһан һүн (килограммаар)		
	Жэлэй эхинһээ хойшо үнеэн бүриһөө	Нёдондонойхитой жэшээлхэдэ (+) ба (—)	Мүнөө үнеэн бүриһөө сүдхэдэ
	390	+45	7,8
	372	+49	8,0
	370	+ 1	7,7
	355	+49	7,4
	347	+16	7,6
	341	+24	7,3
	315	+23	6,7
	305	+59	6,8
	299	+16	6,4
	298	+33	6,2
	289	+20	5,6
	286	— 20	6,0
	267	+57	5,1
	266	+66	5,7
	263	+ 3	5,6
	262	+19	5,4
	226	+42	4,9
	221	— 1	5,7
	189	+ 3	4,7
	62	— 8	1,3
...бүхыдөө	297	+25	6,3

...хобрдохи һарын ...бан хоног үнгэрэ...энэ хугасаа соо ...най ажахынуудай ...эмнүүдэй коллек-...эдээ охээр үй-...хараалһан зо-...луулхын түлөө го-...ропдолго гаргаа. ...үнгэрһэн арбан ...үүдэй зэргэсүүл-...ентнор һү охээр ...Илангаяа Сэ-...гажанай райондо ...рилгэнь 400—458 ...дээшэлүүлэгдээ. ...Захаминай һаали-...н арбан хоногой-...о 270 центнер һү ...шадаа. Мүн Хяаг-...кын; Хурамхаанай ...хоз, совхозууд го-...бшалта хэбэ. Тэ-...н, Хойто-Байгалай, ...Тарбагатайн, Ахын ...нуу үйлэдбэрилгэнь ...рбан хоногойхиһоо ...шолуулагдаа. Жэ-...н жэлдэ тэжээлээр ...хангадаһан Түнхэ-

116 центнер һү багаар һаагаа.

Ниитын малай үбэлжэлгын эхинһээ хойшо табан һара үнгэрхэнь. Энэ хугасаа соо һүрэг малаа һайнаар, тарганаар, гарза хоролтогүй ондо оруулхын түлөө ехэ оролдолго гаргагдаа. Гэбэшье мүнөө улам хаРюусалгатай хаһа хүрэжэ ерээд байна. Тобшолбол, фермэ, комплекс бүхэндэ үбһэ тэжээлэйнь нөөсэ бага боложо, диилэнхи малшаднай үбэлэй үлэ-һэн хүйтэн удэрнүүдые, хабарай харалган һалхита хеһа сагые һайнаар дабажа гарахын түлөө һанаата боложо захаланхай. Мүнөө бии байгаа тэжээлээ гамтайгаар, шанаржуулан буйлуулаад, ашаг тайгаар гаргашалхаһаа гадна бүридхэлдэ абажа, хабарай хагсуу хүйтэн үеые дабахада хүсэд хүрэхөөр хубаарилха гээшэ шухала.

Үбэлжэлгын үргэлжэлэл болодог эхин хабарай энэ шалгалтын үедэ илангаяа үнеэдэйнгээ һү шэмые доошолуулхагүйн тула фермэнүүдэй коллективүүд урда мэтэ бүхы арга шадабаряа элсүүлхэ ёһотой. Һаяхан республикын Министрнүүдэй Советэй заседаниин зал соо боложо үнгэрһэн һаалишад — гүрбан мянгатанай республиканска клубай гэшүүдэй заншалта уулзалгада хабаадаһан түрүүшүүл республикын колхоз, совхозуудай һаалиин фермэнүүдэй бүхы һаалишадта, үхэршэдтэ, тугаллшадта болон бусад хүдэлмэришэдтэ, мүн агропромой һалбаринуудай мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэдтэ хандахадаа, байгша ондо үнеэн бүриһөө 2300 килограмм һү һаахаар социалис мүрысөөндэ оролсожо, һаалишад-гурбан мянгатанай зэргые улам олошоруулхаар тэмсэлдэ үргэнсөөр хабаадалсахыень уряалаа һэн. Энэ уряадань харюу болгожо, партиин Бүхэсюзна XIX конференциин үнгэргэгдэхэ энэ жэлдэ эрхим амжалта түйлаа, урдынгаа илалтануудые улам батадхахын түлөө шадабари мэргэжэлээ зорюулха гээшэ һаалишан бүхэнэй зорилго болог лэ!

Загарайн районой Онохойн агропромышленна нэгэдэлдэ Тамара Дондукова (зураг дээрэ) һаалишанаар хүдэлнэ. Залуу һаалишан хорин үнеэ даажа абанхай. ВЛКСМ-эй гэшүүн Тамара Дондукова үнгэрһэн жэлдэ үнеэн бүриһоо 3000 гаран килограмм һү һаажа, ажалайнгаа намтарай эхиндэ амжалта түйлаа. Эндэхи фермын бусад 10 һаалишадтал адли Тамара Будаевна энэ жэлдэшье үнеэнһээ 3000 килограмм һү һааха гэжэ шиидэнхэй.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ҺУНГУУЛИИН ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНО 862-дохи ОКРУГТО РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДТЭ ҺУНГАЛТА ҮНГЭРГЭХЭ ТАЛААР ҺУНГУУЛИИН ОКРУЖНОЙ КОМИССИИН МЭДЭЭСЭЛ

Һунгуулиин Железнодорожно 862-дохи округто РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадые Һунгаха Һунгалта 1988 оной февралиин 28-да үнгэргэгдэбэ.

Округой Һунгагшадай 99.02 процентнь Һунгалтада хабаадаа.

Депутадта кандидадай түлөө Һунгагшадай 97.72 процентнь дуугаа үгөө.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр Клим Кириллович Шомоев Һунгуулиин Железнодорожно 862-дохи округһоо РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадаар Һунгагдаба.

Һунгуулиин Железнодорожно 862-дохи округһоо РСФСР-эй Верховно Соведтэ Һунгалта үнгэргэхэ Һунгуулиин окружной комисси.

ШАГНАЛ

Партийна болон ажахын органуудта удаан саг соо һайнаар ажаллаһанайнь түлөө, түрэһөөр 50 наһа гүйсэнэнтэйнь дашарамдуулан, КПССэй обкомой секретарь Феликс Викентьевич Ходаковскиие Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум Хүндэлэлэй грамотаар шагнаба.

* * *

Партийна болон ажахын органуудта удаан саг соо һайнаар ажаллаһанайнь түлөө, түрэһөөр 50 наһа гүйсэнэнтэйнь дашарамдуулан, КПССэй Захаминай райкомой дэргэдэхи партийна комиссиин түрүүлэгшэ Аюр-Зана Жимбиевич ТуДуновые Буряадай АССРэй Верховно Соведэй Президиум Хүндэлэлэй грамотаар шагнаба.

Баргажанай районой экономикын ба соёлой үдэрнүүд

«СЭДЬХЭЛ ТЭНЮУН БУСАХАМНАЙ»

М. ГОРЬКИИН нэрэмжэтэ Республиканска научна библиотекын конференц-зал соо һонирхолтой уулзалга болобо. Баргажанай районой түлөөлэгшэдые Буряадаймнай уран зохёолшод урилаһан байгаа. Республикын Уран зохёолшодой холбооной правлениин түрүүлэгшэ Н. Г. Дамдинов уулзалгые нээгээд, айлшадтаа халуун мэндээ хүргэбэ. Тиигээд «Гэсэр» эпосэй хоёр боти, А.Пушкинай бишыхан бюст бэлэг болгон бариба. Баргажанаархидай зүгһөө энэ бэлэгыень партиин райкомой нэгэдэхи секретарь В. Б. Базаров абаба. Удаань «Байгал» журналай ахамад редактор С. С. Цырендоржиев, энэ журналай таһагые даагша Н. А. Морозова мүнөө үеын ажал хүдэлмэри, түсэбүүд тушаа тобшо мэдээсэл хэбэ. Тиигээд «Хараасгай» журналай ахамад редактор Ц. А. Жимбиев, Д. Ангабаев, Ц. Р. Галанов, В. Г. Митыпов, Б. Жигмытов, К. Н. Балков гэгшэд зохёохы хүдэлмэри тухайгаа хөөрэжэ үгэһэн байна. Газар дэлхэйн шэмэг гэлсүүлһэн Байгал далайнгаа уһыень бузарлагшадһаа, хуули буса агнуури хэдэг зонһоо аршалан хамгаалха тушаа ехэ хөөрэлдөөн болобо. Уран зохёолшод шүлэгүүдээ уншаба.

Баргажан нютагай 300 жэлэй түүхэ, үзэсхэлэн байгаалиинь һалигууд, алдар суута ажалшад тухай һонирхолтойгоор хөөрэһэн номууд библиотекын фойе соо табигдажа, сугларһан хүн зон һонирхон танилсаба.

Библиотекын хүдэлмэрилэгшэдэй зүгһөө айлшадта гарай бэлэгүүд, баглаа сэсэгүүд барюулагдаа.

Иимэл уулзалгануу тус тустаа Уран зураашадай, Композиторнуудай холбоонуудта эмхидхэгдэжэ, мүн һонирхолтойгоор үнгэрһэн байна.

Февралиин 27-ной үглөөгүүр баргажанаархид Дээдэ-Онгостойдо оршодог Этнографиин музей хараһан юм.

Х. Намсараевай нэрэмжэтэ гүрэнэй буряад драмын академическэ театрта «Эб найрамдалай концерт» февралиин 27-до үдэрэй 3 сагта эхилбэ. Харалгын зал соо зон дүүрэн сугларба. Энэ концертдэ баргажанаархидтай сугтаа Советскэ районой предприятинуудһаа, һураллсалай зургааануудһаа һайн дуранай артистнууд олоороо хабаадаа. Тусхайлбал, хореографиин училищиин эдир хүмүүжүүлэгшэд «Тэбэг» гэжэ хатар зали өхэтэйгээр гүйсэдхэбэ. Буряадай багшанарай институдай студентнэрэй «Байгалай долгинууд» ансамблиинхид ёохорой хатар харуулаа. П. Чайковскиин нэрэмжэтэ хүгжэмэй училищиин басагад ятаг дээрэ наадажа, «Жороо-Сайхан» гэжэ монгол арадай аялга гүйсэдхэһэн байна. Баргажан һууринай ба Улаан-Үдын авиазаводой дайнай, ажалай ветераануудай нэгэдэмэл хоор эрхимээр дуулаба. Буряадай мэдээжэ артистнууд хабаадалсажа, концертые шэмэглэбэ. Нэрлэбэл, СССР-эй арадай артист К. Базарсадаев, РСФСР-эй арадай артистнууд С. Раднаев, Л. Соляник, республикын арадай артистнууд Б. Бороев, Г. Эрдынеев, республикын габьяата артистка С. Дашицыренова, оперо болон баледэй театрай залуу дуушан М. Раднаев гэгшэд дуунуудаараа хүндэтэ айлшадаа амаршалһан байна. Буряадай АССР-эй арадай артистка Д. Линховоин хүгжэм гүйсэдхэбэ.

Баяр ёһололой оршон байдалда үнгэрһэн концертын һүүлдэ баргажанаархид һанамжануудаараа хубаалдаба.

— Республикынгаа ниислэл хото айлшалһандаа ехэ баяртай бусахамнай гээшэ. Маанадые хүндэмүүшээр угтажа, бүхы эдэ удэрнүүдтэ дулааханаар хандажа байгаа,— гэжэ загаһа олзоборилдог «Ленинэй зам» колхозой суута загаһашан, Ажалай Алдар Солын III шатын орденто И. С. Кузнецов мэдүүлбэ. Тиихэдэ Баян-Голой дунда һургуулиин багша С. Дампилов иигэжэ хөөрэбэ: «Удэр бүхэмнай ехэ һонин программатай байжа, удэр хоногой ошоһыеньшье мэдэнгүй, хахасаха саг ойртобол даа. Советскэ районой олохон предприятинуудаар, соёлой газарнуудаар аяншалга хэжэ, һонин юумэ эльбэгээр харабабди, хани ёһоной дэмжэлгэтэ анхарал хаа хаанагүй мэдэрбэбди. Һаяхан болоһон партиин ЦК-гай Пленум дээрэ баталагдан абтаһан тогтоол хадаа багша бүхэнэй урда үндэр эрилтэтэ шиидхэбэринүүдые табина. Тэдэниие гүйсэд бэелүүлхын тула хүсэ шадал, сэдьхэлэй амгалан байдал заатагүй хэрэгтэй. Энэ ехэ һайндэртэ хабаадалсажа, сэдьхэлээ баясуулһандаа урматай байнаб. Тиимэһээ зүрхэн баясанги, сэдьхэл тэнюун бусажа, ажал хүдэлмэриеэ эршэ ехэтэйгээр хэхэб гэжэ найданаб».

Д. ДАМБАЕВ,
манай корр.

ГОМДОХО ЮУМЭН ОЛОН

БУРЯАД ОРОНОЙ ФЕРМЭНҮҮДТЭ «ПРАВДА» ГАЗЕТЫН ҮНГЭРГЭҺЭН ШАЛГАЛТА

Автономито республикын ажахынуудта үнгэрһэн жэлэй ажалай дүнгүүдэй шэнжэлэгдээд байхада, туйлаһанаараа сэдьхэлээ хэр ханажа байһаная малшад ооһэдоошье хэлэжэ шадахагүй байба. Нэгэ талаараа түсэбөөр хараалагдаһанһаа 20 үлүүтэй мянган тонноор ехэ һүнэй гүрэнэ худалдагдаһаниинь һайшаалтай. Үнеэн бүхэнэй һү шэмэ нэгэ центнерээр дээшэлүүлэгдээ. Республикын гурбан мянгатанай клубай зэргэшье олошороо. Нүгөө талаһаань харахада, үнеэн бүриһоо 2105 килограмм һүнэй һаагдаһаниинь үшөөл бага гэжэ һанахаар. Гэбэшье иимэ үрэ дүн эндэ түрүүшынхиеэ туйлагдаа. Гадна түрүүн табан жэлэй һүүл багтал энэ хэмжээндэ хүрэхөөр түсэблэгдэнэн юм. Сагаан эдеэ үйлэдбэрилгые саашадань дээшэлүүлхэ хүнүүдынь мүнөө хэр ажалланаб, ажаһуунаб, тэдэнэй һанаа сэдьхэлые юун хүдэлгэнэб?

Хориин районой Дээдэ-Тайлсын совхозой түб һууриндахи Малшадай гэрые харахада, үльгэр домогой байшан шэнгеэр үзэгдэнэ. Газаа 30 градус хүйтэн байбашье һаань, энэ шобхогор оройтой гэр соо дулаахан, аятай зохид. Доронь хүнэй дэгэл хубсаһаа тайлаха газар бии, тэндэнээ саашаа ябаад үйлэдбэриин таһалгануудта орожо болоно. Тэндэнь хүнүүдэй бэеэ угааха душ, саунa, мүн столово, магазин гэхэ мэтэ байна. Хоёрдохи дабхартань уужам таһалга, тэндэнь телевизор табяатай. Улаан булан, медицинын таһалга, зоной хэрэглэмжэ хангалгын пункт түхеэрэгдэнхэй.

Бүхы юумэниинь ханалгатай, бэрхэ хүнэй гараар хэгдэһэн гэжэ мэдэхээр. Досоохинь зохидоор хэгдэнхэй, үүдэн бүхэндэ гаршагууд, һайн мебель, уран зурагууд, сонхонуудай хажуугаар ногоон сэсэг намаа һалбарна.

— Һайхашаана гүт?— гэжэ фермын хүдэлмэрилэгшэдһөө асуубабди.

— Һайхашаангүй яахабибди? Түрүүн баригдажа эхилхэдэнь, энэмнай иимэ гоё байха гэжэ һанаагүйбди,—гэжэ зоотехник И. Филиппова, һаалишан Л. Утенкова гэгшэд энеэбхилэн харюусана.

Ивалгын районой «Пригородный» болон Оронгын совхозуудай һаалишад, малшадта ажалай таатай һайн эрхэ байдал бии болгохо хүдэлмэри эршэмтэйгээр ябуулагдана. Мүн Кабанскын, Хойто-Байгалай районой фермэнүүдтэшье баһал тиимэ юумэн хэгдэнэ. Тэрэн дээрэһээл эдэ районуудта малай ашаг шэмын эгээл ехээр дээшэлүүлэгдэнэниинь гайхалгүй. Гэбэшье энэ һайн дүй дүршэл үшоол удаанаар дэлгэрүүлэгдэнэ.

Жэшээнь, душ болон медпунктнуудые абаад үзэе. Статистика дээрэһээ харахада, эндэхи 372 фермын оройдоол 21-нэйнь хүдэлмэрилэгшэд ажалай удэрэй һүүлдэ бэеэ угааха, ямар нэгэ эмшэлгэ абаха аргатай байна. Тэрэ мүртөө сии байһан пунктнуудай олонхинь хүдэлнэгүй. Сэлэнгын районой Кировэй нэрэмжэтэ совхозой нэгэ фермэдэ хүнүүдэй бэеэ угааха душ бии аад, нёдондоной март һараһаа хүдэлнэгүй. Гадна Загарайн районой Хурбын ОПХ-гай малшадай гэртэ тодхогдоһон медицинскэ аппаратура (тэдэниие хүдэлгэхэ мэргэжэлтын үгы дээрэһээ) жэлһээ үлүү саг соо тооһондо дарагдажа хэбтэнэ.

Республикын бүхы фермэнүүдэй хахадынь лэ столовотой, оройдоол 8-дань магазин нээгдэнхэй байна. Тиигээдшье худалдаа наймаанда һаалишад илангаяа ехээр гомдоно.

— Манай эндэ декабриин эхеэр магазин нээгдэһэн юм. Түрүүн тэндэ колбаса, тоһон худалдагдажа эхилһэн аад, недели үнгэрөөд байхада, тагууд дээрэнь, сай, зуруул гэхэ мэтэл үлэшэнхэй,— гэжэ Хурбын ОПХ-гай һаалишан С. Белых хэлэнэ.

Промышленна эд бараанай ассортиментшье тулюур. Эхэнэрнүүдэй, үхибүүдэй үмдэхэ гутал, ажахын хэрэгсэлэй элдэб жэжэ юумэн ехээр дуталдана гэжэ манай ябаһан фермэ бүхэндэ хүнүүд гомдоно.

Тобшолон хэлэбэл, автономито республикын һү һаалиин мал ажалда хүдэлэгшэдэй үйлэдбэриин эрхэ байдалые эрид һайжаруулха, хангалгыень гуримшуулха талаар шухала хэмжээ абахаар болоо.

— Малшадай гэрэй баригдаад байхада, хүдэлхэдэмнай һураггүй амар болоо. Гансал нэгэ юумэндэ һанаамнай зобоно. Гэр бүлэдөө, үхибүүдые хүмүүжүүлгэдэ сагнай даншье һаа бага үлэнэ,— гэжэ Дээдэ-Тайлсын совхозой бригадир П. Кучумова болон тэрэнэй нүхэд хэлэнэ.

Теэд эндэ ямар арга бии гээшэб? Һаалишад, малшадай ажал тиимэл ха юм даа, юушье хэхэ аргагүй гэнэншүүгээр хөөрэлдэһэн лэ хүнүүднай альгаа дэлгээхэ юм. Харин үсоохэн лэ хүнүүд фермэнүүдтэхи хүдэлмэриие хөөр халаанда эмхидхэдэг болоо һаа зохистой гэнэн һанамжа оруулна. Тиихэдэнь кадрнууд дуталдана ха юм. Фермэнүүдтэ мүнөө хүдэлхэ хүнүүдые оложо ядажа байгаад, хаанаһаа иимэ олон зониие олохобибди гэжэ хүтэлбэрилэгшэд баһал гомдолоо хэлэнэ.

Энээниинь ехэшье зүбшөөхөөр бэшэ ха. Сэлэнгын районой Кировэй нэрэмжэтэ совхозой гурбадахи фермын хүдэлмэрилэгшэдтэй хөөрэлдэхэдэ, проектынгээ ёһоор эндэ дүрбэн һаалишан хүдэлхэ аад, мүнөө 9 хүн ажаллана. Ушарынь юуб гэхэдэ, бүхы үнеэдэй хахадынь гараар һаагдана ха юм.

Гансашье энэ ажахыда иимэ байдал үзэгдэнэ бэшэ. Бүхы фермэнүүдэй оройдоол 60 процентнь хүсэд дүүрэнээр оньһожоруулагданхай гэжэ Буряадай АССР-эй Гурэнэй агропромһоо манда мэдээсээ һэн. Эндэ хоёр халаанай ажал оройдоошье хэрэглэгдэнэгүй. Үнэндөө, эгээл энээнэй ашаар ажалай соёл дээшэлүүлхэ, үйлэдбэриин ашаг үрэ ехэ болгохо арга гатай бшуу.

— Хэрбээ арбан зургаатай Олег хубүүнэймни намдаа туһалалсаагүй һаань, ажалаа хүшхэрхэгүй байгааб,—гэжэ Тарбагатайн районой «Дружба» колхозой тугалшан Н. Колесникова хэлээд, саашань иигэжэ үргэлжэлүүлнэ, — тугалнуудаа уһалха уһа 200 метрһээ хүнэгүүдээр зөөхэ баатай болгоноо. Ядахадаал, хубүүгээ туһалалсыш гэжэ уринаб. Тэрэмни яһала үгөөр, һайн хубүүн боложо ябана. Теэд тэрэ фермэдэ юу харанаб? Эндэмнай аса, хүрэзһөө ондоо юумэн үгы ха юм. Иимээр «оньһожоруулагдаһан» фермэдэ залуушуул ерэжэ хүдэлхэ гэжэ найдахань бэрхэтэй.

Зүб лэ хэлэгдэнэ. Эгээл тиимэһээ Буряад ороной һү һаалиин фермэнүүдтэ ажалай эрхэ байдалые хубилгаха гээшэ тон шухала болоно бшуу.

«Правда» газетын шалгалтын бригадада хабаадагшад:

Б. НИКОЛАЕВ — республикын Арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшын орлогшо;

В. МЕШКОВ — комитедэй инспектор;

А. ЖДАНОВ — «Правда» газетын корр.

Буряадай АССР.

(«Правда» газетын 1988 оной февралиин 28-най номерһоо абтаба).

XIII ТАБАН ЖӨЛГ

ДЭЭРЭЭ ОРТОХОГУЙН ТУЛА

Манай Байгалай электрическэ сетьнүүдэй коллектив дүрбэн райондо — Кабанскын, Прибайкалиин, Түнхэнэй, Ахын районуудай хүдөө ажахын, мүн промышленна предприятинуудые, һуурин зониие электрын эльэ хүсөөр найдамтайгаар, таһалгаряагүй хангаха зорилготой юм. Һуурин айлнуудай хэрэглэмжэдэ зайн галай 10—15 процентнь эльгээгдэдэг, диилэнхи хубинь гүрэнэй предприятинуудта дамжуулагдадаг. Зайн гал өөһэдөө үйлэдбэрилдэг бэшэбди. Тиимэһээл тон наринаар, хямгадан, гамнан хубаарилха, үлүү гаргашыень һэргылэх ёһотойбди. Илангаяа партиин XXVII съезд дээрэ алмалта, арьбалалта тухай үнэн зүбөөр онсолон заагдаа һэн. Экономикодо үндэһэн хубилалтануудай боложо байхада, ниитын зоридэ эзэн ёһоор хандаха гээшэмнай үдэр бүриин эрилтэ бшуу. 1989 онһоо предприятимнай өөһэдөө өөһэдыгөө мүнгэ зөөреэр хангаха, өөһэдөө гаргашаяа тэхэрюулхэ гуримда орохо юм. Ажахы эрхилэдгын шэнэ эрхэ байдал — үйлэдбэридөө, эзэн байхыемнай баадахаал.

Гэбэшье баадхалгын иимэ хаһа хулеэжэ һуунгүй, дээрээ ортохогуйн тула шангахаһаар бэлдэхэ ёһотойбди. Энээнэй тулада гаргашаяа һайса тооложо үзэхэ, бүридхэлөө бүри годо болгохобди. Техническэ гаргашанууд гэһэн ойлгосо бии. Нормативынь — 10 процентһээ дээшэ болохо ёһоүй юм. Энэ тоо жэлһээ жэлдэ хороохын тула оролдоноди, оньһон түхеэрэлгэнүүдээ заһабарилһанай, һэльбэн шэнэдхэһэнэй ашаар технологическа процессуудые нарикуулан һайжаруулнабди. Үсэд үдэлмэри хэрэгтэй, харин түйлаһан дээрээ тогтохо гээшэмнай хойшоо сухариһантай идли ха юм. Хүдөө ажахыда илангаяа ехэ зайн гал эльгээгдэнэ. Хэрэглэмжэнь хямүүргүй гэжэ бодолтогүй, юрэл үсэ ехэтэй, трансформаторууд тодхогдонхой. Багахан киловадуудые мэдэрхэшьегүй. Тиимэһээл иимэ трансформаторнуудаа саг соонь һэлгэхын ула бодомжолхо хэрэгтэй.

Сетьнүүдтэмнай 1,5 мянган подстанци тоологдоно. Зунай, үбэлэй сагта damжуулдаг зайн галаймнай хүсэн нэгэ жэгдэ бэшэ юм. Промышленностьда бүридхэл һайнаар хэгдэдэг. Жэшээлхэдэ, Селенгинскын целлюлозо-картоной комбинадта, цементный асбо-цементнэ зүйлнүүдэй заводуудта бүридхэлэй һайн приборнууд бии. Харин 200—300 модоной зайда оршодог хүдөө ажахын предприятинуудта нарин бүридхэл хэхэнь, шалгахань илангаяа бэрхэтэй. Кабанскын районой «Большереченский» совхоздо подстанци ашаглагдада тушаагдаа. Тиигэжэ Большая Речка, Исток, Посольск, Истомино һууринуудай хүн зон зайн гал тушаа гомдол барихаяа болихо ёһотой. Оньһоорруулагдамал 56-дахи колонно генподрядчигуудай, бидэнэр захил хэгшэдэй уялга дүүргэнэбди. Залуу мэргэжэлтэд Вадим Неволиной, Владимир Барабанщиковай хүтэлбэрилдэг бригадануud барилгашадай коллективүүд соohoo онсо шалгарна.

Худэлмэришэдэй, инженерно-техническэ худэлмэрилэгшэдэй аттестаци үнгэргэгдөө. Энээнэй үндэһөөр ажалай түлбэриин шэнэ гурим нэбтэрүүлэгдээ һэн. Үсөөн хүнэй тоотойгоор үндэр бүтээсэ туйлахын түлөө тэмсэл иигэжэ эхилээ юм. Диилэнхи зомнай эрхим эрдэм мэдэсэ харуулаа һэн. Гэбэшье үе сагай эрилтын ёһоор худэлжэ бирахагүйбди гэжэ ойлгоһон инженерно-техническэ худэлмэрилэгшэд, худэлмэришэд болохо байһанаа мэдүүлээ.

Промышленна предприятинуудтай харилсаа холбоомнай нягта юм. Һаянай Тимлюйн цементнэ заводто мүнөө үеын котел хабсарган тодохо талаар технико-экономическа тоололгонууд хэгдэнэ.

Хүн бүхэмнай хубийн зохёохы түсэбтэй. Уралан нарижуулагшаднай эдэбхитэй. 1987 ондо 7 мянган түхэригэй. экономическа ашаг үрэтэй дурадхалнууд нэбтэрүүлэгдээ һэн. Зохёохы бүлэгүүд бии. Жэшээлхэдэ, В. Н. Власов, В. А. Кобылкин, би гээд Түрхэдэхи подстанциин орёо схемые юрэнхы байгуулгатай болгоообди. Барилгын худэлмэриие, проектые хямда болгохын тула дурадхалнуудые оруулнабди. Посольскын подстанциин барилга илангаяа һайнаар хүтэлбэрилөөбди гэжэ һананаб.

Хубилган шэнэдхэлгын үе саг... Энэ үеын шэнэ шэнжэнүүд коллективтэмнай элэр мэдэрэгдэнэ. Һая сетьнүүдэй директорые коллективнай һунгаа. Александр Петрович Февралев электромонтерһоо ажалайнгаа намтар эхилһэн намтартай. Удаань мастерай тушаалда дэбжүүлэгдээ. Ажал, худэлмэриеэ ниитэ дээрэнь хаража, шэнжэлэн үзэжэ шададагынь эндэ элирээ һэн. Подстанциин албанай начальник болохыень удаань дурадхагдаһан байна. Предприятиингаа үйлэдбэриин-техническэ таһагые хүтэлбэрилөө. Һүүлэй жэлнүүдтэ директорэй орлогшоор, ахамад инженерээр худэлөө. Нёдондо директор болохыень коллектив нэгэн дуугаар зууршалһан, гуйһан юм. Иимэ ехэ этигэл найдалай үзүүлэгдэжэ байхада, Александр Петрович тумархаа, тунхаряагүй һэн. Юрэдөөл, юрын худэлмэришэнһөө эхилээд, томо предприятиие хүтэлбэрилэгшэ хүрэтэрөө зам гаталһаниинь ашатай туһатайл даа. Үйлэдбэриие сум мэдэхэ, һаалта түбэгүүдэй, бэрхэшээлэй ушархада, эхин шалгаагаанинь саг дары ойлгоод абадаг юм. Шата шатаарнь худэлмэреэ мэдэдэг байхадаа, хүтэлбэрилэгшэдэ хэды амар бэ. Бусад ажалша коллективүүдтэ энээн тухай бодомжолдог һаань, һайн бэлэй.

«Буряад үнэн» газетын январиин 30-най номертө «Элшэ хүсэн ээзгүй зандаа гээшэгүү?» гэһэн рейдовэ статья толилогдоо һэн. Хорёод хүнэй хабаадалгатай комплексно иимэ шалгалтануud тон ашатай туһатай юм. Үсөөнөөр, үнжагайгаар шалгалта үнгэргэхэдэ, хинаltын албан ябана гэжэ эртэлэн дуулаһан зон элшэ хүсэ хулгайлһанаа гэршэлһэн элдэб оньһоёо уридшалан нюужархидаг, шалгалтын болохо хаһада нюдэ «буглэдэг» зантай. Тиин сэхэ сэбэрнүүд гарадаг. Юрэнхыдөө, гансал энергонадзорой участогай, сетьнүүдэй коллективэй бэшэ, харин ниитын эмхинүүдэй, олониитадэ мэдээсэл damжуулдаг хэрэгсэлнүүдэй түлөөлэгшэдэй хабаадалсахадань, иимэ шалгалтануудай ашаг үрэнь эрид дээшэлнэ.

Хүн зоной зайн галаа болгоомжотойгоор гамнан хэрэглэхын, предприятинуудта бүридхэл бүри шангадхахын, тодо нарин болгохын тула хэмжээнүүднай хойшолуулашагүй юм. Үгыл һаа, үлүү гаргашалагдаһанайнь, түлөөһэ оруулагдаагүй элшэ хүсэнэй түлөө өөһэдынгөө салин хулһэнһөө түлэхэ баатай болохобди. Ажахын тоосоон — экономическа сэсэн мэргэн хэшээл мүн.

И. ГЛАДЫШЕВ,
Байгалай электрическэ сетьнүүдэй үйлэдбэриинтехническэ таһагай ахалагша инженер.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ *тодто мэдээсэл*

СЕМИНАР БОЛОБОШЬЕ...

Партиин Ахын райком үзэл сурталай худэлмэрилэгшэдэй семинар үнгэргэбэ. Партийна эхин организациинуудай секретарьнарһаа гадна пропагандистнар, агитатор болон лекторнүүд, профсоюзай болон комсомолой эдэбхитэй байлсаа. Партиин райкомой нэгэдэхи секретарь С. Д. Аюшеев байгша ондо районой ажалшадай бэелүүлхэ гол зорилгонууд тухай тогтожо, районой партийна организациин үзэл сурталай худэлмэрилэгшэдэй гол зорилгонуудые тодорхойлбо. Партиин райкомой хоёрдохи секретарь С. Ж. Ангархаев үзэл сурталай эдэбхитэдэй хубилган шэнэдхэлгын шэнэ шатада бэелүүлхэ зорилгонууд тухай тогтобо.

Удаань семинар секциннүүдээр хубааржа болоһон байха юм. Агитатор, политинформатор болон лекторнүүд нэгэ секцидэ, пропагандистнар хоёрдохидонь байгаа.

Пропагандистнарай секцидэ КПСС-эй райкомой парткабинедые даагша Ц. И. Цыбденов политическэ ба экономическа һуралсалай ябаса тухай хоорөө. Пропагандистнар В. А. Тушемилов, М. П. Галсанова гэгшэд районой түбэй больницада, Орлигой дунда һургуулида полит-һуралсалай али зэргээр ябажа байһан тухай хэлээ. Колхозуудай, эмхи зургаануудай олон пропагандистнар эндэ хабаадаагүй. Тиимэһээ семинар һонигүйшэгөөр үнгэрөө гэжэ тэмдэглэлтэй.

Үзэл сурталай худэлмэрилэгшэдэй семинар гэжэ нэрлээд, эдэбхитэдые суглуулһан хадаа колхозуудай, эмхи зургаануудай партийна эхин организациинуудай секретарьнарые, пропагандистнарые бултыень уриха байгаа.

Иимэ семинар эртээнһээ хараалжа, тэрэнэй ябасые тон наринаар түсэблэхэ хэрэгтэй. Лектор, пропагандистнарай болон партийна эхин организациинуудай секретарьнарай мэдэсэ эрид һайжаруулха зорилготойгоор үнгэргэгдэдэг иимэ түхэлэй һуралсалай шанар дээшэлүүлхэ талаар партиин райкомой таһагууд зохихо хэмжээ саашадаа абаха бээ гээд найдагдана.

Вл. ГАЛСАНОВ.

Колхозуудай тоосоото — һунгалтын

АШАГТАЙГААР АЖАЛ АРГАТАЙ ГҮДЬХ

Ажахые эрхилэлгын шэнэ эрхэ байдалда үйлэдбэриеэ саашадань хүгжоохэ, хүн зонойнгоо һуудал байдалые һайжаруулха, социальна бусадшье асуудалнуудые шиидхэхын тула колхоз, совхоз бүхэн нэн түрүүн ашаг үрэ ехэтэйгээр худэлхэ, сэбэр мүнгэн олзо жасадаа һайса оруулха болоно.

Энэмнай мүнөө ажахы бүхэнэй амин шухала асуудал болонхой. Тиимэһээ һаяхан Мухар-Шэбэрэй районой «Искра» колхоздо болоһон тоосоото суглаан дээрэ правлениин түрүүлэгшэ В. Н. Козловой элидхэл соо, мүн үгэ хэлэһэн хүнүүдэй һанамжа, ажаглаһанууд доторшье энэ асуудалда онсо анхаралай хандуулагдаһаниинь гайхалгүй байгаа.

Эгээн түрүүлэн арбан хоёрдохи түсэбтэ табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ ажахын фермэ, бригадануудта туйлагдаһан хэдэн тоо, баримтанууд элидхэл соо дурдагдаба. Жэшээлхэдэ, нёдондо Хонхолын таряашад орооһо таряанай нилээд һайн ургаса абажа, гектар бүриһөө дунда зэргээр 26,8 центнер орооһо сохёо. Шэниисэнь гектарай 29 центнер ургаса үгөө юм.

Тракторна бүхы 4 бригадань ажахын тоосоото хамтын подрядай гуримаар худэлжэ, ажалай технологиие наринаар сахин, гол худэлмэриие һайн шанартайгаар бүтээдэг болоһоной ашаар иимэ һайн ургаса абаа гэжэ тэмдэглэгдээ.

— Мал ажалдашье урагшаа алхам хэгдээ. Илангаяа колхозой гаражшад, һу һаалинн фермэнүүдэй коллективүүд, зарим һаалищад, малшад ялала мартамаар үрэ дүнгүудые туйлаһан байна. Гэбэшье, ажахын энэ һалбарида бии байһан ехэ арга боломжо, нөөсэнүүд үшөөл хүсэд хэрэглэгдэнэгүй. Адууһа малай ашаг шэмын үшөөл бага, абтаһан продукциин шанарай муу, гол һалбаринуудта ажалай бүтээсын һанаһанда хүрөөгүй байһанһаа боложо, сэбэр олзо доходнай ёһоор дээшэлнэгүй. Өөһэдынгөө олоһон ашаг олзын мүнгөөр өөһэдыгөө хангаха, ажахыгаа ядамаггүй эрхилхын тула жэлдээ 1,2 миллион түхэригэй сэбэр олзо абаха гэхэ гү, али ашаг олзо оруулалгамнай 30 процентһээ доошо бэшэ байха ёһотой,— гэжэ В. Н. Козлов элидхэл соогоо хэлэбэ.

Үнгэрһэн жэлдэ колхоз 461,3 мянган түхэригэй ашаг олзо абахаар түсэблэһэн һаа, тэрээнэ 968 мянган түхэригтэ хүргөө юм. Энээн дээрэһээнь харахада, ажахы өөһэдыгөө хангаха, гаргашаяа хүсэд харюулжа худэлхэ мүнгэ зөөритэй үшөөл боложо шадаагүй байна бшуу.

Тэд өөһэдынгөө ажахыһаа оруулһан сэбэр олзо доходой мүнгөөр өөһэдыгөө хангадаг болохын тула юу хэхэ хэрэгтэй гээшэб? Үшөө хананаһаа, хайшан гээд мүнгэ олохо арга, бииб гэһэн асуудал гарана.

Колхозой түрүүлэгшын тоосоото элидхэл соо мэргэжэлтэдэй, гэшүүдэйшье хэлэһэн үгэнүүд соо энээндэ тодо харюу үгтөөгүй. Хамтын тоосоото суглаан дээрэ энээниие бүхы талаһаань хэлсээгүй аад, ондоо хаана хэлсэхэ юм?

Ажахын гүйсэд тоосоондо орохо, өөһэдын мүнгэ зөөреэр өөһэдыгөө хангадаг болохо гээшэ шэнэ юумэн. Энээниие нэгэ үдэр, һара соо гүйсэд бэелүүлхын аргагүйнь мэдээжэ.

Тиимэһээ хамтын ажалай ашаг үрые дээшэлүүлхэ, бүхы юумэ алмаха, арьбалха, нэгэ мүнгые хоёр болгожо һураха гээшэ мүнөө эгээл шухала зорилго болоно. Энээн тушаа колхознигуудай ажаглалта, һанамжа, дурадхалнуудаа үргэнөөр хэлсээ һаань, алишье талаараа ашаг байха һэн. Хаана, ямар юумэн гээлтэ хороолтодо ороноб, хаанаһаа ямар продукци дутуу абтаноб, эдэ бүгдые усадхаха ямар арга бииб гэжэ зарим хүнүүд хэлэхые яһала ороодоо.

Түсэблэлгын-экономическа таһагай начальник М. Г. Бурдуковская үгэ хэлэхэдээ, нёдондо овощ ургуулгаһаа ажахы 40 мянган түхэригөөр гарзатаа гэжэ тэмдэглэбэ. Жэшээнь, тэрэнэй 32 мянганиинь теплицын ажахыда тудана. Мүн муу шанартай хартаабха худалдаһанһаа боложо, колхоз 19 мянган түхэриг олзоёо алдаа. Ажахын хоёр фермэ нёдондо шэнгэн, тоһолиг багатай һу тушаажа, 392 центнер сагаан эдеэ дутуу абаһан болоно. Элдэб малай гарзалһанһаань уламжалан үнгэрэгшэ жэлдэ колхоз 56 мянган түхэригэй гарзада ороо.

Гансахан эдэ гээлтэ хоролтонуудые усадхаад байгаа һаамнай, бүхыдөө 1 миллион 196 мянган түхэригэй ашаг олзо абтаха һэн. Ондоогоор хэлэбэл, ашаг олзымнай мүнгэн бүхы гаргашые хариоулха, өөһэдыгөө хангажа худэлхэ арганай байха һэмди,— гэжэ нүхэр Бурдуковская хэлэнэ.

Хартаабха яахадаа колхоздо гарзатайб, энэ юуньһээ болоноб гэжэ хүнүүд хэлээ. Тусхайлбал, таряалангай гектар бүриһөө бага ургасын абтаһанһаа, хартаабхын һалан муугаар хуряагдаһанһаа, зүбөөр хадагалагдажа шадагдаагүйһөө энэ продукци ашаяа хариоулнагүй. Хонхолынхин жэл бүри хартаабхынгаа үрэнэ ёһоор хадагалжа шадангүй, хосороогоод, хабартаа айлнуудһаа худалдан абажа, тарилга хэдэг.

— Манайда трактор, машина яһала олон. Тэд запасной хэрэггэлнүүдэй, резинэ моортөөнөө, ямаршье хүсэн нэгэ жэгдэ бэшэ юм. Промышленностьда бүридхэл һайнаар хэгдэдэг. Жэшээлхэдэ, Селенгинскын целлюлозо-картоной комбинадта, цементный асбо-цементнэ зүйлнүүдэй заводуудта бүридхэлэй һайн приборнууд бии. Харин 200—300 модоной зайда оршодог хүдөө ажахын предприятинуудта нарин бүридхэл хэхэнь, шалгахань илангаяа бэрхэтэй. Кабанскын районой «Большереченский» совхоздо подстанци ашаглагдада тушаагдаа. Тиигэжэ Большая Речка, Исток, Посольск, Истомино һууринуудай хүн зон зайн гал тушаа гомдол барихаяа болихо ёһотой. Оньһоорруулагдамал 56-дахи колонно генподрядчигуудай, бидэнэр захил хэгшэдэй уялга дүүргэнэбди. Залуу мэргэжэлтэд Вадим Неволиной, Владимир Барабанщиковай хүтэлбэрилдэг бригадануud барилгашадай коллективүүд соohoo онсо шалгарна.

Худэлмэришэдэй, инженерно-техническэ худэлмэрилэгшэдэй аттестаци үнгэргэгдөө. Энээнэй үндэһөөр ажалай түлбэриин шэнэ гурим нэбтэрүүлэгдээ һэн. Үсөөн хүнэй тоотойгоор үндэр бүтээсэ туйлахын түлөө тэмсэл иигэжэ эхилээ юм. Диилэнхи зомнай эрхим эрдэм мэдэсэ харуулаа һэн. Гэбэшье үе сагай эрилтын ёһоор худэлжэ бирахагүйбди гэжэ ойлгоһон инженерно-техническэ худэлмэрилэгшэд, худэлмэришэд болохо байһанаа мэдүүлээ.

Промышленна предприятинуудтай харилсаа холбоомнай нягта юм. Һаянай Тимлюйн цементнэ заводто мүнөө үеын котел хабсарган тодохо талаар технико-экономическа тоололгонууд хэгдэнэ.

Хүн бүхэмнай хубийн зохёохы түсэбтэй. Уралан нарижуулагшаднай эдэбхитэй. 1987 ондо 7 мянган түхэригэй. экономическа ашаг үрэтэй дурадхалнууд нэбтэрүүлэгдээ һэн. Зохёохы бүлэгүүд бии. Жэшээлхэдэ, В. Н. Власов, В. А. Кобылкин, би гээд Түрхэдэхи подстанциин орёо схемые юрэнхы байгуулгатай болгоообди. Барилгын худэлмэриие, проектые хямда болгохын тула дурадхалнуудые оруулнабди. Посольскын подстанциин барилга илангаяа һайнаар хүтэлбэрилөөбди гэжэ һананаб.

Хубилган шэнэдхэлгын үе саг... Энэ үеын шэнэ шэнжэнүүд коллективтэмнай элэр мэдэрэгдэнэ. Һая сетьнүүдэй директорые коллективнай һунгаа. Александр Петрович Февралев электромонтерһоо ажалайнгаа намтар эхилһэн намтартай. Удаань мастерай тушаалда дэбжүүлэгдээ. Ажал, худэлмэриеэ ниитэ дээрэнь хаража, шэнжэлэн үзэжэ шададагынь эндэ элирээ һэн. Подстанциин албанай начальник болохыень удаань дурадхагдаһан байна. Предприятиингаа үйлэдбэриин-техническэ таһагые хүтэлбэрилөө. Һүүлэй жэлнүүдтэ директорэй орлогшоор, ахамад инженерээр худэлөө. Нёдондо директор болохыень коллектив нэгэн дуугаар зууршалһан, гуйһан юм. Иимэ ехэ этигэл найдалай үзүүлэгдэжэ байхада, Александр Петрович тумархаа, тунхаряагүй һэн. Юрэдөөл, юрын худэлмэришэнһөө эхилээд, томо предприятиие хүтэлбэрилэгшэ хүрэтэрөө зам гаталһаниинь ашатай туһатайл даа. Үйлэдбэриие сум мэдэхэ, һаалта түбэгүүдэй, бэрхэшээлэй ушархада, эхин шалгаагаанинь саг дары ойлгоод абадаг юм. Шата шатаарнь худэлмэреэ мэдэдэг байхадаа, хүтэлбэрилэгшэдэ хэды амар бэ. Бусад ажалша коллективүүдтэ энээн тухай бодомжолдог һаань, һайн бэлэй.

«Буряад үнэн» газетын январиин 30-най номертө «Элшэ хүсэн ээзгүй зандаа гээшэгүү?» гэһэн рейдовэ статья толилогдоо һэн. Хорёод хүнэй хабаадалгатай комплексно иимэ шалгалтануud тон ашатай туһатай юм. Үсөөнөөр, үнжагайгаар шалгалта үнгэргэхэдэ, хинаltын албан ябана гэжэ эртэлэн дуулаһан зон элшэ хүсэ хулгайлһанаа гэршэлһэн элдэб оньһоёо уридшалан нюужархидаг, шалгалтын болохо хаһада нюдэ «буглэдэг» зантай. Тиин сэхэ сэбэрнүүд гарадаг. Юрэнхыдөө, гансал энергонадзорой участогай, сетьнүүдэй коллективэй бэшэ, харин ниитын эмхинүүдэй, олониитадэ мэдээсэл damжуулдаг хэрэгсэлнүүдэй түлөөлэгшэдэй хабаадалсахадань, иимэ шалгалтануud ашаг үрэнь эрид дээшэлнэ.

Хүн зоной зайн галаа болгоомжотойгоор гамнан хэрэглэхын, предприятинуудта бүридхэл бүри шангадхахын, тодо нарин болгохын тула хэмжээнүүднай хойшолуулашагүй юм. Үгыл һаа, үлүү гаргашалагдаһанайнь, түлөөһэ оруулагдаагүй элшэ хүсэнэй түлөө өөһэдынгөө салин хулһэнһөө түлэхэ баатай болохобди. Ажахын тоосоон — экономическа сэсэн мэргэн хэшээл мүн.

И. ГЛАДЫШЕВ,
Байгалай электрическэ сетьнүүдэй үйлэдбэриинтехническэ таһагай ахалагша инженер.

Табан жэлэй түрүүшүүл

«ОМОГОРХОЛ — ТҮРЭДЭГ»

Загарайн харгы заһабарилга-барилгын управленидэ үнинэй ажалладаг худэлмэришэд олон юм. Олон жэлэй туршада тэдэнэрэй оролдосотой һайнаар ажаллаһанай ашаар управлени районой түрүү предприятинуудай тоодо ороһон байха. Ажалша бэрхэ хүнүүдээрээ управленийн коллектив омогорходог, тэдэнээ хүндэлдэг. Үнинэй худэлмэришэдэй тоодо С. С. Баннов ороно.

Тэрэ 1960 ондо модошо дарханаар эндэ орожо, ажалайнгаа намтарые эхилээ һэн. Тиихэ үедэ худэлмэришэдэй байха байрын гэрнүүд эндэ олоор дуталдагаг бэлэй. Тиимэһээ тэрэниие барилгашадай бригадираар томилоо һэн. Севостьян Сергеевич Банновай хүтэлбэрилдэг бригада хэдэн жэлэй туршада байрын олон гэрнүүдые барижа, ашаглалгада тушаагаа. Тэдэнэрэй бариһан гэрнүүдтэ худэлмэришэд түбхинөө. Гэр байраар хангаха асуудал управленидэ гүйсэд шиидхэгдэжэ, энэ бригада тараагдаа һэн. Тиигэжэ С. С. Баннов бусад нүхэдтээ харгы баригшадай бригадада ороо бэлэй. Эндэ автогрейдеристын хэрэггэй болоходо, тэрэниие Эрхүү курсада эльгээгээ һэн. Мүнөө хэды километр харгы барихыень тоолохонь хүшэр болонхой.

— Юрэдөө харгы бариха гээшэ хүнгэн бэшэ хэрэг юм. Зунай ааяма халуунда, үбэлэй хүйтэндэ дүүрэн үдэр худэлхэдөө эсэхэш. Тэд оролдожо хэһэн ажалаа харахадаа, досоомни омогорхол түрэдэг,— гэжэ С. С. Баннов хэлэнэ.

Севостьян Сергеевич Баннов предприятиин хүтэлбэрилэгшэдэй эльгээһэн ло участогта һайнаар худэлжэ, тэдэнэрэй этигэл найдабариие сүм хариоулна. Тэрэ мүнөө жолоошоноор ажаллана. Анхан өөрынгөө гараар бариһан харгыгаараа барилгын материал болон бусад ашаа эоонэ. Коммунис ажалай ударнигай нэрэ эзргэдэ хүртэһэн энэ хүн һара, квартал, жэл бүриин түсэбтэ даабариие урагшатай дүүргэнэ. Бүхсоюзна партконференциин нээгдэхэ үдэр болотор байгша оной түрүүшын хахад жэлэй даабариие бэелүүлхэ гэһэн дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абаа.

— Үнгэрэгшэ жэлдэ абаһан уялгаяа амжалтатай дүүргээ һэм. Шэнэ уялгаяа саг соонь бэелүүлхэ байхаб. Мүнөө жолоошоной бүтээсэтэйгээр ажаллаха эрхэ байдал эндэмнай байгуулагданхай. Харин 60-гаад онуудаар оройдоол нэгэ гаражтай һэмди. Шэнэ дулаан гараж баригдажа, ехэ амар болоо. Машинын запас частьнууд урданайхидал хомор бэшэ болонхой юм. Юрэдөө предприятиин захиргаан худэлмэришэдэй һайнаар ажаллаха, ажаһууха хэрэгтэ горитой анхарал хандуулна. Анхарал оролдолыень хариоулан, худэлмэришэд оролдосотойгоор ажаллана. Эндэмнай ажалай журам хазагайруулха ушарнууд үгы шахуу болонхой,— гэжэ тэрэ хөөрэнэ.

Бэеэ дээгүүр абадаггүй түбшэн даруу зантай энэ хүн өөр тухайгаа ехэ хэлээгүй һэн. Севостьян Сергеевич олон жэлэй туршада һайнаар худэлһэнэйнгөө түлөө КПСС-эй Загарайн райкомой Хундэлэлэй грамотаар, управлениин дипломоор шагнагдаһан байха юм. Мүн «районой эрхим жолоошон», «социалис мүрысөөндэ илагша» гэһэн хүндэтэ нэрэ солодо хүртэнхэй. Тэрэ ниитын ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг. С. С. Баннов предприятиин нүхэдэй сүүдэй түрүүлэгшэ, профкомой гэр байрын-ажаһуудалай комиссиин түрүүлэгшэ юм.

Л. ВИЛЬМОВА.

ШАЛГАЛТА БАРИБА

НОВОУКРАИНКА (Донецкэ область), Үбэлэйнгөө сессиин һүүлээр нютагаа ерэһэн студентнэр колхозой правленидэ юрэ бусын шалгалта бариха баатай болобо. Ажахыда хэрэгтэй мэргэжэлнүүдые шудалхыень эльгээһэн нютагайхидайнгаа урда һуралсал тухайгаа тэдэнэр тоособо. Ерээдүйн мэргэжэлтэдэй зачетнуудта гансал «һайн» ба «эрхим» гэһэн сэгнэлтэнүүд бэшэгдэнхэй.

Олон һалбаритай тус ажахы Донбассай түрүү ажахынуудай нэгэниинь юм. Өөрынгөө мүнгэ зөөреэр мэргэжэлтэдые бэлдэхэ гээшэ ашатай туһатай хэрэг гэжэ эндэ тоолодог. Жэл бүри 1 миллионһоо дээшэ түхэриг ашаг олзо абадаг тус ажахы 20 мянга гаран түхэриг мүнгэ студентнэрые һургалгада зорюулдаг юм. КПСС-эй XXI съездый нэрэмжэтэ колхозой стипендиадуудай тоодо худөөгэй заншалта мэргэжэлнүүдһээ гадна ихтиолог-загаһа үсхэбэрилэгшэ, модо ургуулагша, ажаһуудалай талаар хангагша гэһэн мэргэжэлнүүд бии.

Диплом абаһан 600 гаран мэргэжэлтэд жэл бүри эндэхи ажахынуудта нэмэжэ ородог. Һургуули дүүргэгшэдэй дүрбэнэй гурбан хубинь худөөгэй стипендиадууд юм.

(ТАСС).

Эрдэмтэд — худөө ажахыда

ТААРУУ АРГА ОЛОО

Бадма-Доржо Жамбалович Цырендоржиев гуша гаран жэлдэ манай институтта багшаална. Энэ нүхэрнай малай бэеын үбшэнэй болон тэрэниие уридшалан тодоруулан мэдэхэ асуудалаар студентнэртэ лекци уншадаг, заадаг мэргэжэлтэ юм. Гадна Б-Д. Ж. Цырендоржиев институтдай эгээл бэрхэ, эдэбхитэй уралан нарижуулагшад, ухаалан зохёогшодой нэгэн болоно.

Һүүлэй жэлнүүдтэ тэрэ малай бэе шалгаха, үбшэнииень тодоруулхада ветеринарнуудта тон хэрэгтэй өөрсэ түхэлэй түхеэрэлгэнүүдые зохёоһон байна. Зарим тиимэ түхеэрэлгэ, хэрэгсэлнүүдынь СССР-эй Гурэнэй агропромой ветеринарна управленидэ һайшаагдажа, үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэхээр дурадхагданхай.

Нүхэр Цырендоржиев 1981 ондо ВДНХ-да хабаадалсаһан, уралан нарижуулагшын авторска үнэмшэлгэтэй юм.

Бүри һүүлэй үедэ эрдэмтын зохёоһон шэнэ зүйлнүүдэй нэгэн гэхэдэ тугалнуудта һу болон бусад шэнгэн тэжээл үгжаха хүхэлтэтэй тусхай амһарта болоно. Сайр түмэроор хэһэн амһарта-бачок, резинэ хүхэлтэтэй амһартань зохидхон барюултай, түргэн татагдажа хабхаглагдаха хабхаггай.

Республикын зарим ажахынуудта тэрэнь туршагдажа, һайн сэгнэлтэ абаа. Буряадай АССР-эй Гурэнэй агропромой захилаар Улаан-Удын асиационно заводто тэрэ амһарта бүтээгдэхээр техническэ документацинь үгтэнхэй. Байгша ондо тугалнуудта һу үгжаха хүхэлтэтэй 5000 тиимэ амһарта бүтээгдэжэ, колхоз, совхозуудта эльгээгдэхэ байна.

Ю. ТАРНУЕВ,
Буряадай худөө ажахын институтудай декан, профессор.

КУКУРУЗЫН ҮРЭҺЭ ХҮРЭНГЭ ЯБУУЛАГДАА

ОРДЖОНИКИДЗЕ. Хойто Осетиин үрэһэ илгадаг заводууд түсэбтэ табан жэлэй гурбадахи жэлэй ургаса тухай анхаралаа табина. Ороной хойто хубидахи ажахынуудта тэдэ кукурузын үрэһэ хүрэнгэ эльгээжэ эхилээ.

Россин Федерациин Хара бэшэ хүрһэтэй нютагуудай, Поволжиин, Сибириин, Алтайн хизаарай ба Алас-Дурнын таряашадай нэрээр кукурузын үрэһэ хүрэнгэ ашаһан һүүлшын вагонууд графигай ёһоор ябуулагдаа. Эдэ нютагуудта кукуруза эдеэшэжэ үрдидэггүй, тиигэбэшье шэмэ ехэтэй силос дарахада хэрэгтэй ногоон набша намаа ехээр үгэдэг гээшэ. Мүнөө жэлдэ автономито республикаһаа 30 мянга гаран тонно һайн сортын үрэһэ хүкуруза эдеэшэжэ үрдидэггүй, тиигэбэшье шэмэ ехэтэй силос дарахада хэрэгтэй ногоон набша намаа ехээр үгэдэг гээшэ. Мүнөө жэлдэ автономито республикаһаа 30 мянга гаран тонно һайн сортын үрэһэ хү-

МАЛАЙ ҮБЭЛЖЭЛГЭ: ҮДЭРһӨӨ ҮДЭРТЭ

ЭРХИМ ДҮНГҮҮД — ЭДЭБХИ ҮҮСХЭЛЬЭЭ

Ажалай амжалтые хүнүүд лэ өөһэдөө бэелүүлдэг гээшэ. Нэн түрүүн һаалишад болон мал адуулагшадай, тугалшад болон гахайшадай, хонишод болон шубуушадай, малай тэжээл бэлэдхэгшэд болон слесарь-заһабарилагшадай габшагай ажалһаа эсэсэй эсэстэ малай үбэлжэлгын сэхэ дулдыдаха байһаниинь элитэ. Тиимэһээ эдэнэрэй ажал худэлмэриие нэгэдхэн ябуулха гээшэ айхабтар ехэ удха шанартай гэжэ колхоз, совхозуудай мал ажалай худэлмэрилэгшэдтэ, мэргэжэлтэдтэ, хүтэлбэрилэгшэдтэ, эхин партийна, профсоюзай болон комсомолой организациинуудта, агропромышленна комплексын бүхы ажалша коллективүүдтэ КПСС-эй ЦК-гай хандаһан Хандалга дотор хэлэгдэнэ.

Энэ хандалгатай дүтэ танилсаад байхадаа, бидэ малшад өөһэд өөһэдынгөө ажал дээрэ бүри һайнаар худэлхэ, бэшэндээ ажалай эрхим жэшээ харуулха үялгатайгаа мэдэржэ абаабди. Би эндэ өөрынгөө худэлжэ ябаһан фермын ажал хэрэгүүд тухай хөөрэхэ гэһэн хүсэлэнтэйб. Манай Могсохоной совхозой Улааха-Аралай фермэ хэдэн жэлэй саада тээ район доторөө түрүү коллективүүдэй нэгэн ябаһан аад, һүүлэй үедэ ехэл гээгдэгдэ ороһон байха юм. Энэ юун дээрэһээ болооб гээд шүүмжэлэн хараад үзэхэдэ, нэн түрүүн эмхидхэлэйнь тала һуладаа. Хоёрдохёор, арга нөөсэнүүдээ гүйсэд хэрэглэжэ шадаагүйбди. Ушар тиимэһээ эдэ дутуу дундануудаа усадхахын түлөө тодорхой хэмжээнүүдые абаһан байнабди. Ямаршье худэлмэриин үдэр бүриин дүнгүүд хадаа үйлэдбэриин эмхидхэл, эдэбхи үүсхэл, жааг журамһаа гол түлэб дулдыдаг ха юм. Энэ талаар яһала худэлмэри ябуулжа, нёдондо зарим тэды амжалта туйлаабди гэхэ гү, али бидэ фермээрээ үнеэн бүриһөө 1926 килограмм һу һаагаабди, Энэмнай 1986 онойхидо орходоо 300 гаран килограммаар дээшээ болоно.

Манай коллектив дотор бүхыдөө 20 һаалишад ажалладаг юм. Тэдэнэй дундаһаа Бадма-Ханда Базаржапова, Бутидма Жамбалова, Любовь Файзуллина гэгшэдые онсолон тэмдэглэхээр. Эдэнэр туд бүридөө үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2300 килограммһаа дээшэ һу һаажа шадаа. Энэнь урэанда жэлэйхидэ орходоо 250—300 шахуу килограммаар дээшээ юм. Өөр тухайгаа хэлэхэ болоо һаа, үнгэрэгшэ жэлдэ би үнеэн бүриһөө 3096 килограмм һу һаагааб. Тиигэжэ район доторөө түрүүшынхиеэ гурбан мянгатанай хилэ дабаһан байнаб.

Би табадаа жэлээ һаалишанаар худэлж

«Манай үеин хүн»
рк конкурсдо ерэһэн очерк

ЭДЬХЭЛЭЙНЬ ҺАЙХАН ҮРЭ

ЭН ЭАХЯА

ө һургүлида һуудадаа, эзабол докторэжэ бодожо ябаа. Эмаршье мэргэжэл ө: хамаагүй юм өөрөөр хүн зондол мэргэжэл шэлээ. Энэ эжынгээ хэлээ. Амартадаггүй.

Аня эмалээлтэйгээр өмгүүгэй медицинскэ шалгалта эрхимээр ө-бэитка болобо. Һуулнууд түргэнөөр 1957 ондо институтэр дүүргээд, тэрэ ө-тагаа врач-терапевтой бүсаа һэн.

Тамара Кирилловна намда хандажа:

— Манай орондо чума, холерэ гэхэ мэтэ аймшаг таталнуудай үндэһөөрөө усадхагдабашье, халдабарита үбшэнтэй тэмсэлье һуладуулжа болохогүй. Илангаяа үхибүүдэй дунда тэдэ һүжэрдэг гэшэ. Танай уулзахаяа ерэһэн Анна Бодиевна эдэ үбшэнһөө үхибүүдые аршаан хамгаалха нангин хэрэгтэ наһаяа зорюулжа, хүсэ шадалаа, эрдэм мэргэжэлээ энээндэ элсүүлһэн байха,— гэжэ өөрэнэ.

«ҮХИБҮҮДНИ ЯАЖА БАЙНА ХАБ!»

Уданшьегүй хүнгэхэн гэшхэдэлтэй аад, саб сагаан халаадтай, уриханаар энеэбхилһэн эхэнэр ороод ерэбэ. Мэндэшэлһэнэй һүүлээр ушараа мэдүүлхэдэмнай, Анна Бодиевна нэгэ бага гайхаһан янзатай:

— Юун нам тухай бэшэхэ гээбта даа, бэрхэ врачнууд олсн ха юм,— гэбэ.

— Һанаагаа зоболтогүйл даа, Анна Бодиевна. Ганса өөр тухайгаа бэшэ, сугтаа хүдэлдэг нүхэд тухай, эндэ аргалуулжа байһан үхибүүд тухай хөөрэхэт,— гэхэшэлэн, һанааень заһаяе ороддобоб.

Үнэхөөрөөшье, үхибүүд тухай дурдахадам, эмшэ эхэнэрэй шарай гансата урин дулаан болоодхино.

— Эзлжээтэ амаралтадашье байхадаа, тэдэмни, үбшэн үхибүүдни, яажа байна гээшэб гэжэ сэдьхэлээ зобожо байхаш,— гэжэ тэрэ хөөрэжэ эхилнэ.

— Түрүүшын жэлнүүдтэ, минии һая хүдэлжэ эхилээд байхада, үсөөхэн үхибүүдые аргалжа шадаха байгаабди. Мүнөө 50 гаран орондтой болонхойбди. Мэргэжэлтэ залуу врачнууд олон нэмэжэ ерэнхэй. Гушан жэлэй саанахида орходоо, оньһон прибор, техникэшье олошороо. Больницамнай тусхай шэглэлтэй болоо. Манай хүдэлмэрилэгшэдэй эрдэм дээшэлээ, материальна баазамнай һайжараа. Мүнөө хүдэлмэриин шэнэ гуримда ерожо, хубилган шэнэдхэлгын баложо байхада, бидэ — медигүүд хүдэлмэриингөө түлөө харюусалгаяа дээшэлүүлхэ, шэнэ юумэ бэдэрхэ ёһотойбди,— гэжэ Анна Бодиевна хэлэнэ.

Таһаргаа үхибүүд аргалуулагдадаг гэжэ бү мартая. Тиимэһээ бүхы медигүүд түрүүшын үдэрһөө тэдэнэртэ зулгы зохидоор хандаха, тобшолон хэлэхэдэ, үхибүүд гэртээ байһандал, анхарал ороддолгоор хүреэлэгдэхэ ёһотой. Тиигээдшье үхибүүд гэр бүлэһөө таһаранги, һургуулиин хэшээл программаһаа гээгдэхэ болоно. Палатануудта зан абаряараа, наһаараа дүтэрхы үхибүүд оруулагдаха ёһотой, бэе бэеэ гомдохоохогүй...

Медигүүдэй ажалда хэрэгсээнгүй орхихоор, хойшолуулхаар нэгэшье зүйл үгы гэшэ ха гэжэ таһаглые даагшын хөөрөөе шагнаха зуураа, өөртөө хадуужа абаһаб. Урданьшье энээниие ойлгожо ядахаар бэшэ һааб даа. Теэд үбшэнтэд тухай һанаагаа зобохо үүргэ даабаритай хүнүүдэй мүнөөдөө зарим ушарта манай хуулита этигэл найдалые бууруу һүргэжэрхидэг байһандань халагламаар. Юрэдөө, хубилалта эрьелтын мүнөө сагта хүн бүхэн өөрынгөө урдахи ажалые, угайдхадаа, эгээлэйшье хэмжээндэ дүүргэдэг болоо һаа, үлүү ямаршье гаргашагүйгөөр үрэ дүнгүүдээ эгсэ һайжаруулхаар гэжэ А. Б. Содномова тоолодог. Энэ бодомжыень зубшөөнгүй байхын аргагүй.

Энэрхы хандаса, ороддолго хэшээл тухай хэлээшээ бодотоор хэр эзргэ дүүргэдэгынь тэрэнэй даадаг таһагай жэшээ дээрэһээ элеэр харагдана. Медигүүдэй ажал дээрээ хэды сүлөөгүйшье һаань, тэдэнэй зариментайнь ойро зуурашье һаа, уулзажа өөрөлдөөбди, үбшэнтэниие аргалжа байхыень нюдөөрөө харааб. Хүүгэдэй таһагта хүдэлдэг медсестранууд түбшэн даруу зантай, һайхан сэдьхэлтэй байжа, үхибүүдтэ бадаргаан шэрүүнээр хандаха эрхэтэй ха юм. Жэшээнь, тус таһагта Галина Доржиева Улаан-Удын медучилищи дүүргээд, 6-дахи жэлээ хүдэлжэ ябана.

— Ехэл бэрхэ мэргэжэлтэ болонхой,— гэжэ Анна Бодиевна залуу басагые магтана.

Галинын соггойхоноор мэшээсһэн омог нюдөөр, оншотой түргэн хүдэлсөөр тухайлхада, аха нүхэрынь тэрэниие дэмы нэрлээ бэшэ гэжэ ойлгоо һэмди.

Ажалдаа бодотоор дүршэһэн энэ эхэнэр хоорһон үгэ хэлэхэ дурагүй гээшэ ха. Харин дуу гарабал, үгэ бүхэниинь тоб гэмэ тодорхой удха шэглэлтэй. Хөөрөөнһөөнь нэгэ хэһэг дурдая. Халдабарита гепатидые, али юрын үгөөр хэлэбэл, бэеын шарлаха үбшэниие тэрэ түймэртэй сасуулаа:

— Түрүүшээр юрын хэжэг мэтээр эхилдэг. Саг соонь зуб диагноз табяа һаа, энэ үбшэн бэлээр аргалагдадаг. Зүгөөр хожомдоо һаа, табиһан түймэр шэнгеэр һүжаржэ болохо.

Эдэ үгэнүүдэйнь һүүлээр врач хүнэй ажалай ямар өндэ зрилтэтэй, харюусалгатай байные гүйсэд мэдэрээ бэлэйбди.

— Илангаяа улаан бургааһандал үргажа ябаһан үхибүүд элүүр энхээр, үбшэ хабшанда нэрбэгдэнгүй ябаха ёһотой,— гэжэ Анна Бодиевна сэдьхэлэйнгээ гүн соо зула шэнгеэр үдэр һүнигүй бадаржа байдаг бодолоо элирхэйлнэ.

АХА ҮЕТЭНЭЙ АЛТАН ҺУРГААЛ.

Врач хүн үбшэнтэнэй урда өөрөө эм шэнгеэр харагдаха зэргэтэй. Хүн зондо һайн: һайхан юумэ хэхэеэ, туһа хүргэхэеэ ярагты!»— гэжэ элитэ ехэ врач Ф. П. Гааз хэлэһэн байдаг.

Буряадай АССР-эй габьяата врач А. Б. Содномова 30 жэлэй саана шэлэһэн мэргэжэлдээ үнэн сэхээр алба хэжэ ябана, олондо хүндэтэй болонхой. Теэд мүнөөдэрэйнь амжалта найдамтай үндэһэтэй даа. Материалайнгаа эхиндэ хүн зондо туһатай ажал шэлэхэ гэһэн эхынь захяа дурдаа бэлэйбди. Хүнэй үндэһэн газар дээгүүр гэгшэ гүбэ...

— Анна Бодиевна, Танай эсэгэ Буряадай бэлигтэй уран зураааша, һиилүүршэ гэжэ мэдэхэбди. Өөрынгөө аба тухай хэдэн үгэ хэлэхэ гээшэ гүт?

— Бидэ айлай арбан үхибүүд һэмди. Би эгээл одхониинь гээшэб. Үшөө һургуулида ороодуй ябаа һэн хаб. Эсэгынгээ бүтээһэн, зураһан, модон дээрэ һиилэһэн түрүүшын бүтээлнүүдые гоёшоон харадагаа элихэн һананаби. Ойдо гараад ерэхэдээ, тэрэ заал һаа, өөрсэ тухэлтэй модоной үндэһэ олоод ерэхэл даа. Газааһаа тэбэри түлеэ абаад ерэхэдэшни, байзал даа, пеэшэн руу бү хэжэрхи гээд, нэгэ хахалдаһыень абаад, хажуу тээхэнэ табижархиха. Хэды хоноод харахадашни, тэрэмнай ямар нэгэн үльгэр домогой уран гоё бүтээл дүрсэ болошонхой байгша бэлэй. Мүнөө олонхи бүтээлнүүдынь олон ондоо музейнүүдэр тарашанхай. Тэдэниие суглуулжа эмхидхээ һаа, һайн бэлэй,— гэжэ А. Б. Содномова хэлэнэ.

Анна Бодиевнагай нүхэр Ц. Ц. Цырендоржиев Буряадай филиалай геологическа институтда олон жэлдэ хүдэлһэн, эрдэмэй кандидат, Буряад ороной ашагта малтамалнуудые бэдэрэлгэдэ, шэнжэлгэдэ ехэ хубитаяа оруулһан, мүнөө багшанарай институтда багшална. Эжынгээ мэргэжэлые шэлэһэн Эржена басаганиинь Алтайска медицинскэ институт дүүргэжэ ерээд, түргэн туһаламжын албанда хүдэлжэ эхилэнхэй.

Тиимэ болохолоороо, энэ булынхид Октябриин революциин ашаар мүндэлһан үндэһэн интеллигенциин ёһотойл түлөөлэгшэд болоно бэшэ гү? Эдэнэр арадай заншалые гамтайгаар сахижа, үргэлжэлүүлхэ хүнүүд ха юм. Энээндэнь бүхөөр этигэхэ, энээгээрнь омогорхожо ябаха ёһотойбди.

Зоригоо мүхэжэ, өөрынгөө түүхэ, соёлые хүндэлхөө, сахихаа болёо һаа, арадшье үгы болодог. Анна Бодиевна мэтэ өөрынгөө ажалые сэдьхэлэй зохёохы онсо ольһотойгоор дүүргэдэг хүнүүдэй байһан сагта арадаймни һур һүлдэ мүнхэ байха гэжэ этигэнэб.

Түрэлхид, гэртэхин тухайнь юундэ иимэ тодорхойгоор бэшэ хумши гэбэл, А. Б. Содномовагай мүнөөдэрэйнь аша габьяа, «тэб гэжэ тэнгериһээ» гэнтэ буушаһан бэлэг бэшэ, харин эхэ эсэгынь, элинсэг хулинсагуудайнь ороддолго хэшээлээр мүндэлһэн үрэ болоно бшуу. Юундэб гэхэдэ, ямаршье хубилалтануудай үедэ аха үетэнэй алтан һургаалые гамтайгаар сахижа ябадаг хүнүүд ходоодоо үрагшатай, арад зонһоо үргэмжэтэй байдаг ха юм.

Н. ХАЗУЕВ.

Манай мүрысэдэг областьдо

ШЭНЭДХЭЛГЫН ҺУДАЛ СОО

ГЭР БАЙРА ОЛООР БАРИНА

Партийн Могойтын райкомой секретарь П. М. Мезенцев районойнгоо хүргэлтэ дэбжэлтэ тухай намдууханаар хөөрэнэ. Энэ район округ соогоо таряан ажал үргэнөөр эрхилдэг байба. Тиин үнгэрһэн намар могойтынхид хамта дээрээ 31 мянга гаран тонно таряа гүрэндэ тушааһан байна. Ургасын гараса гектарай дунда зэргээр 17,9 центнер болоо. Һу һаалиин талаар абажа харахада, үнгэрһэн жэлдэ үнеэн бүриһөө дунда зэргын хэмжээгээр 2024 килограмм һүн һаагдаһан байгаа. Гэбэшье гурбан мянганай хилэ дабаһан һаалишад олон. Жэшээлхэдэ, районой «Заветы Ильича» совхозой түрүү һаалишан Николай Крыжков 3000 гаран килограмм һу һаагаа юм.

Районой промышленна үйлэдбэриин эмхинүүд болохо мяханай комбинат, тоһоной болоод избёосхын заводууд абаһан социалис уялгануудаа дүүргэнһэн байгаа. Соёлой болон ажаһуудалай талаар шэнэ байшангууд урагшатайгаар баригдана. Тиин түсэбөөр хараалагдаһан 119 байрын орондо аяар 160 бүлин ажаһууха байренууд ашаглагдаа. Район соо үмсэдөө гэр байра бариха хэрэг үргэдэжэ байнхай юм байна. Эгээ мүнөө үедэ хүдөө нютагуудаар 70 гэрэй барилга хэгдэжэ байнхай.

— Архиин худалдагдадаггүй эрхэ байдалда ниитын наймаанай түсэбэй дүүргэлтэй хэр гээшэб? — гэжэ асуухадамнай:

— Архи худалдалгын болюулагдабашье, наймаанай түсэб сүм дүүргэгдээл даа,— гэжэ Петр Михайлович харюусаа һэн. Тиигээд:

— Танай зориһон Сагаан-Шулуутайн «Дружба» колхоз районоймнай түрүү ажахынуудай нэгэн гэшэ. Тэрэ хадаа Агууехэ Октябриин 70 жэлэй ойе ажалай амжалтаар, нэрэтэй солотойгоор угтаа гэһэн уряа бүхы область соогоо дэлгэрүүлээд, үгэдөө эзэн байһаная гэрщэлжэ, жэлэйнгээ түсэбые октябрь һарада дүүргээ бэлэй,— гээд райкомой секретарь омогорхолтойгоор онсолон хэлээ һэн.

ГАРЗАҺАА ГАРАҺАН АЖАХЫ

Сагаан-Шулуутай нютагай ажалшад саһа ехэтэй үбэлэй ороһондо, үнгэрһэн зундаа үбһэ тэжээл элбэгээр абажа газаагаа оруулһандаа ан бун, ажана түбшэн үбэлжэжэ байна. Эндэхи колхозой түрүүлэгшэ Цэдэн Баглаевич Багдаев ажахы тухайгаа яһала һонирхолтой хөөрөө дэлгээ һэн.

Хубилган шэнэдхэлгын эхин үеһөө эдэбхи хэшээлтэйгээр ажал хэрэгээ хүтэлбэрилһэнэй ашаар колхозой правлени, партийна болон профсоюзай эмхинүүд һүүлэй хоёр жэлэй туршада ажахыгаа амжалтын урагшатай замда гаргаад байна. «Дружба» колхоз өөрыгөө мүнгөөр хангаха гуримда ороһоор хөёрдохи жэлээ гарзагүйгөөр хүдэлжэ гараа. Тиин энэ ажахын үнгэрһэн жэлэй бүхы олзо 3 миллион 900 мянган түхэриг болоно. Нэгэ хүнэйнь ажалай бүтээсэ дунда зэргээр 10 000 түхэригэй сэнтэй болоо. Энэ ехэ дэбжэлтэ хүргжэлтынгөө түлөө энэ ажахы РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй дамжуулгын Улаан Тугаар шагнагданхай.

«Дружба» колхозой 400 гэшүүд хамта дээрээ 57 000 гектар газар ашаглана. Тэдэнэр 31 000 хонитой, 1 200 толгой эбэртэ бодо малтай, 550 адуутай.

Ажалшадайнгаа гэр байрын асуудалые ойрын гурбан жэл соо сүм шиидхэхэ байхабди гэжэ эндэхи түрүүлэгшэ шиидэнгөөр хэлээ һэн. Тиигээдшье түрүүлэгшын үгые баталха баримта яһала бии даа. Ушарынь хадаа энэ колхоз жэл бүри хори тухай байрануудые ашаглалгада тушаадаг гуримтай байба. Колхозой түбтэ спортзаал баригдаа, шэнэ соёлой байшангай һуури һаяар татагдахань. Барилга ажахын аргаар хэгдэнэ. Тиигэжэ энэ һалбарида мүнөө 220 мянган түхэриг гаргашалагдаад байна.

— Ажахын тоосоондо гүйсэд ороод, өөһэдыгөө мүнгөөр өөһэдөө хангаха эрхэ байдалда ороод байхадаа, хүн бүхэмнай хэхэ бүтээхэ ажалдаа харюусалга ехэтэйгээр хандана гээшэ. Хүн бүхэнэймнай шанартай, оролдосотой ажалһаа хамтымнай, хубиимнайшье олзо оршо сэхэ дулдыдаха гэжэ хэрэг дээрээ ойлгообди. Тиимэнээ мүнөө колхозоймнай һалбари бүхэндэ эрщэтэ ажалай коллективууд (КИТ) бүрилдэжэ байнхай.

Һүүлэй үедэ ажахымнай адуун һүрэгөө олошоруулжа байнхай. Энээн тухай үлүү юумэ үгэлжэрхингүй, Гажад Дамдинович, айлшандаа харуулжа, хөөрэжэ үгөөрэйл даа,— гээд түрүүлэгшэ Ц. Б. Багдаев адуунайнгаа үүлтэртэ фермын ахамад зоотехник нүхэр Дамдиновта хандаа һэн.

ҮҮЛТЭРТЭ МОРИД — ШЭНЭ ҺАЛБАРИ

Сагаан-Шулуутай тосхонһоо хойшоо гүбөө дабаад уруудахада энэ колхозой адуунай үүлтэртэ фермэ оршоно. Тэрэниие даагша, зоотехник Г. Д. Дамдиновтай хөөрэлдөөгөө үргэлжэлүүлбэбди. Адуунай үүлтэртэ фермые эндэ эмхидхэхэ хэрэгые областиин худөө ажахын управлени 1985 оной февральда баталһан юм. Тэрэ үедэ колхозой адуун 270 толгой байгаа. Удаадахи жэлдэнь яхад үүлтэрэй долоон азарга худалдажа асараа, мүн округ сооноо буряад үүлтэртэ дүтэрхы табан азарга абаа юм. Мүнөө колхозой 550 адуун хээрын хагдан бэлшээриндэ ябана. Ахалагша адуушан Дэлгэр Дымчиковэй хүтэлбэрилдэг адуушадай бригада Ринчин Рэгдэнов, Гарма-Зада Дамдинов, Галдан Дамдинов гэгшэдһээ бүридэдэг байна. Тэдэнэр шэнэ түл гарза хоролтогүйгөөр абахын тула хээрын бэлшээриин гуримда ханалгатайгаар хандажа ажалладаг юм.

— 1987 ондо колхознай 50 мянган түхэригөөр хазааараар унаха сэбэр үүлтэрэй гурбан толгой азарга худалдажа абаһан байгаа. Тэдэнэй нэгэниинь мори үсхэбэрилгын Кабардинска заводһоо, нүгөөдэ хөёрынь Ставрополиин хизаарай Малокарачаевска заводһоо асарагдаһан юм,— гэжэ Гажад Дамдинович хөөрэнэ.

Кабардинска үүлтэрэйнь азарга хадаа үшөө XVI зуун жэлэй үеһөө үгтай юм. Тэрэ сагта Хойто Кавказай улад зон талын морин зуун зүгэй гарбалтай азарга хөёрһоо энэ үүлтэр удхэһэн байгаа. Хада уулын эрхэ байдалда энэ үүлтэрэй морид аргагүй сүлхэ, шэрхи, тэрэ мүртөө номгон абаритай юм ха. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ кабардинска үүлтэрэй моридоор манай кавалери Кавказһаа Альпын шэлэнүүд хүрэтэр дабхихадаа, энэ үүлтэрэй моридой аргагүй сүлхэ хүсэтэйе тэмдэглээ һэн.

Тиихэдэ эгээл эмниг дошхон абаритай, хазааараар унаха сэбэр үүлтэрэй сүлхэ үндэр азарга хорёо соогуураа һуртэйгөөр ябуултажа байба. Тэрэнэй угынь XVII—XVIII зуун жэлнүүдтэ Англида мүндэлһэн түүхэтэй. Үүлтэрэйнь удамда арабска, варварийска болон Дунда Азиин үүлтэртэ мориддой шуһан бии. Тэрэнэй бэеын байгуулга гол түлэб шурбэһэлиг шанга, «яһан гаажа» шэнжэтэй юм. Эдэмнай аргагүй дошхон абаритай гэжэ үшөө дахин һануулнабди. Тиимэһээ энэл үүлтэрэй морид модо зайе минута хүрэхэгүй саг соо дабадаг юм. Энэ талаар дэлхэйн рекорд 53 секундын тэнтэй. Россида сэбэр үүлтэрэй хазаар мориды 200 гаран жэл соо үсхэбэрилнэ. Мүнөө үедэ мянай ороной 15 тусхай заводууд болон мори харадаг фермэнүүдтэ энэ үүлтэр гол түлэб спортын эрилтэр усхэбэрилэгдэнэ.

Энэ фермэдэ һорилго гараһан Буденновско үүлтэрэй «Балтимор» гэжэ гүйгөөшэ нёдондо район, округ соо болоһон мүрысөөндэ эрхимлээд, удаань областиин гуйгөөшэдэй урилдаанда түрүүлжэ, сагаан-шулуутайгаархиние ехэтэ хүхэһэн байна.

Дурсагдагша үүлтэрые С. М. Буденнын хүтэлбэри доро зоотехнигүүд болон ветеринарна врачнууд, мориншод бии болгожо, 1948 ондо баталуулһан түүхэтэй. Анха түрүүн тэрэниие 20-ood онуудта С. М. Буденнын, мүн 1-дэхи Морин армиин нэрэмжэтэ Ростовско областиин мориной заводууд морин сэрэгэй командирай унаха унаа бэлдэн бүрилдүүлһэн юм. Тэрэнэй уг эхин Доной, Хара далайн үүлтэрнүүдэй гүүн хазааараар унагдаха сэбэр үүлтэрэй азарга хөёр болоно. Сэрэгэй нэгэ һалбари-зүйл байһан кавалериин болюулагдаһанһаа хойшо Буденновско үүлтэрэй морид спортдо үргөөр хабаадуулагдадаг болонхой.

— Адуунайнгаа энэ үүлтэртэ фермые хүгжөөжэ, нютагтаа гүйгөөшэдые бэлдэхэ, һорихо зорилготойбди. Колхозоймнай гэшүүн Гарма Жамбалов адуу үсхэбэрилхэ Рязанмин институтда һуралсажа ерээ. Тэрэ нютагтаа морин спорт хүтэлбэрилхэ. Табан нүхэдөөрөө эдэниие һургажа захалхал даа,— гээд нүхэр Г. Д. Дамдинов 7—8 һаратай долоон толгой шэнэ түл—унагадые заана.

Тиихэдэ ерэхэ жэлһээ гүүнэй сэгээ һаагдажа эхилхэ. Энэ талаар Долгор Дамдинова мүн лэ сэгээ бэлдэхэ тусхай һуралсал гаража ерэһэн байба.

Хэдэн жэлэй үнгэрхэдэ, Сагаан-Шулуутайн үүлтэртэ мориной фермэһээ хатарша, гүйгөөшэ һайхан мориды шэнэжэ абахаяа азаргануудые абаашажа, үүлтэр үсхэбэрилхэеэ холо, ойрын ажахынуудай эгэгэмжэтэд харгылдаг болохо.

Хубилган шэнэдхэлгын эхинһээ аласайнгаа зорилгонуудые тодоор хараалжа, ажахынгаа, нютагайнгаа эрхэ байдалай арга боломжонуудые зүбөөр сэгнэһэн, шэлэһэн сагаан-шулуутайнхидай хэрэг ажалай, хэмжээ ябуулгануудай зарим тэдыень хөөрэхэдэ иимэл даа.

Б. ЖАНЧИПОВ,
манай корр.

Шэтын область.

ҮРШАЛГА БА ЭДЭРЭЛГЭ

1-дэхи дунда һурортын зал соо «Һурэзэн байхаар бэлэн шухала асуудалда ан һургуулиин комрэмэл суглаан үнгэрөө.

Һургуулиин директор Шопелин, классһаа дэлмэри эмхидхэдэг стова хабаадалсаба. Үедэ анонимна анхэгдэжэ, комсомол хубилган шэнэдхэлгын һуролсан-хүмүүжүүлһайнхөрүүлхэ тухай һанал, дурадхалгаа ёһотой байгаа. Һургуулиин директор хүмүүжүүлгын хүшэнэ шэглэл, бэлонно.

Шэнэдхэлгэ, хурдемократи... Эдэ үгэхаанагүй хэлэгдэнэ, мүн һургуулинуудлэгдэдэг болонхой. Мотор оойэдоо оойэлбэрилхэ гэһэн асуултабигдана. Реформорилгонуудые бэлтүлөө комсомолой өнөөдөр ажабайдалдмэсэ хандаха ябадал түрэл нютагтаа ёһоэрэдэ хүмүүжүүлгынүүд һургуулиин болгоно бшуу. Эдэ бүлнууд багшанарай, ам, түрэлхидэй, райнитын һанаа зобоо.

Эдэ реформын асуултыг һургашадай хабаа-өөр шидхэхын арга-ыгоо хүтэлбэрилгын ө дэшэлүүлхэ, тэдэ-үгэдэхэ тон шухала шанарай съезд, пионер XX Бүхэсоюзна слёт комсомолой XX съезд дэлгээ һэм шуу.

«Таанад оойэдыгоо өөрөөр бэлэн гүт?» гээд эндэ суглараг-ыгдаа һэн. Гэбэшье ө-ө, комсомолшуулин пионернүүдэй арга-ыгуудта найданабди, ө-ө-ыгиин зүгһоо хэ-ө.

Һураашад хадаа бага-ө, түрэлхидтээ, ажа-ө-ө-рилгэшэдтэй адли-ө-ө, шидхажэ һураг-ө-ө. Өөһэдынгоо сү-ө-ө-ө

Сэрэгшын намтарhаа

ЭРХИМ ШАГНАЛЫНЬ— АМГАЛАН БАЙДАЛ

Дампил Абидуевич Раднаев Октябриин революциин болоhон жэлдэ Загарайн районой Дөрдын Хүл нютагта үгытэй малшанай бүлэдэ түрөө юм. Нютагайнгаа бүхы үхибүүдтэ адли Дампилшье хүдөөгэй hургуулида үзэг бэшэгтэ орожо, хэдэн класс дүүргээд байhаная hуралсалаа үргэлжэлүүлхэ, hайн мэргэжэлтэй болохо эрмэлзэл тэрэниие эзэлээд, 1932 ондо тэрэ Улаан-Удэ ошожо, Постышевой нэрэмжэтэ ФЗУ-да ороhон байгаа. Училищи дүүргэмсээрээ тэрэ сэрэгэй бодото албанда абтаа hэн.

Дивизионно станцида Буркав-hургуулида hуража байтараа, Д. А. Раднаев журам жэшээтэ hайнаар сахиhанай, үсэд нэтэрүү ороддолго гаргаhанай түлөө Забайкалиин сэрэгэй округой училищида эльгээгдэбэ. Тэндэ амжалтатайгаар hуража гараад, хоёр жэлэй туршада залуу сэрэгшэдые hургаhан байна.

Албанайнгаа болзорые дүүргээд, Дампил Раднаев нютагтаа бусажа, гэрлэhэн байгаа.

Хуби заяагаа ниилүүлhэн залуушуулай жаргалаа эдлэжэ, ажаггүйхэн ажаhууха гэhээнь Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайн эхилшэбэ. Командирай бэлэдхэлтэй байhан Дампил фронтдо ерэhээр лэ шанга тулалдаанда оролсоо hэн.

Түрүүшынгээ дайшалхы шалгалта взводой командир, младша лейтенант Раднаев Тихвин хото шадар 1941 оной намар гараhан юм. Намар эртэ ороhон саhан соогуур бээрэтэрээ норошоhон сэрэгшэд харюугай добтолгодо орохо дохёо хүлеэнхэй хэбтэнэд. Тэдэнэр «Первомайский» совхоз сүлөөлхэ зорилготой байгаа. Дохёогой ракетын агаарые хаха зүhэн, тэнгэри өөдэ дүүлишэхэдэнь, командир взводоо бодхоожо, сэрэгшэдынь автомадуудаараа буудан, добтолгодо орошобо. Түрүү зэргэдэнь командирынь гүйжэ ябаба.

— Яагаадшье шархатаhанаа ойлгобогүйб,— гэжэ үнинэй сэрэгшэ мүнөө дурсана.— Хүл, гараа, нюдэнэйнгөө хоорондуур гансата сохюулhандал болоод, мэдээгээ табижархёоб.

Медсанбат, hүүлээрнь госпиталь. Сэрэгэй медигүүд анхарал ороддолгоор тэрэниие хүреэлжэ, hайнаар аргалхадань, залуу командир hэргэжэ захалба. Нэгэ бага хүл дээрээ гарахадаа, тэрэ өөрынгөө частьда шадаал hаа түргэнөөр бусаха гэжэ ороддоhон байгаа.

Имаргал арбан долоон жэл үнгэрhэн хойно тэрэ байлдаанай үедэ шадамараар ябуулга үүсхэжэ, эрэлхэг зориг гаргаhанай түлөө тэрээндэ олгогдоhон шагнал — Улаан Одоной орден эзэнэй олоhон юм...

Сэрэгшэдтээ hөергөө бусаhан командирай баярлаhаниинь хэмгүй hааб дан. Нүхэдтэеэ хамта дахин жагсаад, фашис арьяатадые тэрэ hүнөөлсөө hэн. Нүхэдөөшье гээгээ, амгалан зоной — эхэнэрнүүд, хүгшэд, үхибүүдэй хосорхые оло дахин хаража, дайсадые үзэн ядаhан сэдьхэлээ улам шэрүүдхэн ябаа бэлэй.

Дайнай харгынуудаар Д. А. Раднаев Астрахань, Махачкала, Грозно, Тбилиси, Сухуми, Сочи, Майкоп, Геленджик хүрэтэр дабшаа юм. Теэд дайсанай эшээн хүрэтэр ошожо, рейхстагай ханада гараа табиха хуби тэрээндэ тудаагүй. Новороссийск эзэлхын түлөө хүндэ хүшэр тулалдаанай үедэ эрэлхэг командирай дайшалхы зам түгэсэhэн байна.

...Стрелогууд, далайн ябаган сэрэгшэд наhа бараhан зониие хүдөөлдэг газарта оборонодо жагсаба. Хотын нүгөө захада алдар домогто Бага газарые хамгаалагшад тулалдаhан байгаа. Тэндэhээ үдэр, hүнигүй артиллериин нэрьеэн, бомбонуудай тэhэрээн дуулдадаг hэн. Ахалагша лейтенант Раднаевай ротынхид баатарлиг десантын байдалые хүнгэдхэхын тула дайсанай бэхилэлтэнүүдые забhар зайгүйгөөр добтолхо зорилготой байhан юм.

Гол сохилтын одоол бэлэн боложо, Новороссийск тээшэ добтолгын эхилхэдэ, взводойнгоо үсөөн болоhон сэрэгшэдые командир дахин лэ тулалдаанда дахуулжа, үхэр буугай hомоной хэмхэрхэйгээр гуя руугаа хүндөөр шархатаhан байна.

— Хүлымнил бү тайрыт даа, — гэжэ тэрэ врачнуудые гуйhан байгаа. Залуу офицерэй инвалид болохогүйн тула тэдэнэр али болохо бүхы юумэ хэhэн байна. Энэ удаа тэрэниие бүхэли жэл соо аргалба.

Ами наhаяа гамнангүй тулалдаhан сэрэгшын бэень hайн болотороо заhарбашье, тэрэ II группын инвалид болоод, гэртээ бусаба. Нэгэ бага амаржа, үшөө аргалуулаад, Дампил Абидуевич колхозойнгоо ажалда шунажа ороо hэн. Олон жэл соо үхэр адуулхадаа, ходо магтаалтай ябаха. hү hаалиинь фермэ районой социалис мүрысөөндэ оло дахин илаhан габьяатай. Д. А. Раднаев Буряадай АССР-эй габьяата малшан гэжэ хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэhэн, Загарайн районой эрхим үхэр адуулагша гэhэн диплом гурба дахин абаhан юм. Сэрэгшэ ветеранай габшагай ажалынь Эхэ ороной үндэр шагналнуудаар — Октябриин революциин орденоор, «В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ. Шэн габьяата ажалай түлөө», «Ажалай ветеран» гэhэн медальнуудаар урмашуулагдаа. Агуухэ Октябриин 70 жэлэй, Совет Армиин 70 жэлэй ойнуудай урда тээ районой түбтэшье, тосхон hуринуударшье дайнай ветерануд сугларжа, хүндэлэлэй ёholолдо хабаадаа, гаталhан дүлэтэ зам тухайгаа дурсаа юм. Дайшалхы баатаршалга ба амгалан ажалай түлөө дүрбэн ордендо хүртэhэн ветерантай хөөрэлдэжэ, дайшалхы намтарыень hуража абаа hэм. Дампил Абидуевич Ханда Лондоковна нүхэртээеэ табан хүбүүдые, гурбан басагадые хүмүүжүүлжэ табяа юм байна. Эхэ эсэгэ хоёрто үри бэенэрэйнь жаргалтай hайхан, амгалан ажабайдалhаа эрхим юумэн энэ дэлхэй дээрэ үгы даа.

Н. КУЧУМОВ,
журналист, дайнай ба ажалай ветеран.

НРБ. Болгариин олохон городуудай шэнжэ түхэл хубилна. Мүнөө ябаган зон амарха, аяга сай ууха газараа бэдэржэ, сагаа гээхэеэ болинхой. Энэ жэлдэ олон кафе, бар гэхэ мэтэ нээгдээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Благоевград хотын түбтэ оршодог шэнэ кафе соо.

ТАСС-ай фотохроникО.

Б А Я Н НАМТАРТАЙ Х У Н

Партиин, дайнай ба ажалай ветеран Анатолий Александрович Гергель үнгэрэгшэ жэлэй эсэстэ түрэhөөр 85 жэлэй, партиин зэргэдэ жагсаhаар 65 жэлэйнгээ ойнуудые тэмдэглээ. Энэмнай баян намтартай, наhан соогоо ехэ харгы гаталhан хүн. 1918 ондо Россин залуушуулай коммунис холбоондо, харин 1922 онhоо большевик партиин гэшүүндэ абтаhан юм.

1921 онhоо 1923 он болотор түрүүн взводой командирай, хожомынь ротын командирай тушаалнуудта тусхай зөвшөөрөлтэй частьнуудта (ЧОН) алба хэхэдээ, Анатолий Гергель Эрхүүгэй областиин, Буряадай АССР-эй газар дээрэ Совет засагта эсэргүүсэhэн Колмаковой, Черновой, Донскойн болон бусадай бандануудтай тэмсээ hэн. Тэрэ үедэ залуу командирай гаргаhан дайшалхы баатаршалгань гүрэнэй дээдын шагнал хайра байhан Дайшалхы Улаан Тугай орденоор тэмдэглэгдэhэн байна.

Граждан дайнай hүүлээр А. А. Гергель хүдөө нютагуудта партиин политикые бэелүүлэн, үгытэйшүүлэй комитедүүдые, ТОЗ-уудые, колхозуудые эмхидхэлсэhэн, хожомынь Кабанскын, Прибайкалиин, Баргажанай районуудта нюдарган баяшуултай тэмсэhэн байгаа. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай урда тээ Кабанскын райондо фермын бригадираар хүдэлөө. Дайнай жэлнүүдтэ тэрэ Орловско-Курска дүхэриг тэ, Ясско-Кишиневско операцида хабаадаhан, Прибалтикые немец-фашис эзэмдэгшэдhээ сүлөөлэлсэhэн юм. Дайшалхы баатаршалгань Эсэгэ ороноо хамгаалгын I шатын орденоор, Улаан Одоной хоёр орденоор, олон медальнуудаар тэмдэглэгдэнхэй.

Б. СОТНИЧ,
дайнай ба ажалай ветеран.

Буряадай АССР-эй хүдөөгэй үбэлэй спортын хоёрдохи наадануудта

ЗАЛУУГАЙ СОГ ЗАЛИ

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай жэлнүүдтэ баатарай үхэлөөр унаhан нютагайхидайнгаа дурасхаалые ёholон хүндэлжэ, мухар-шэбэрэйхид Алдар солын гүбээ дээрэ хүшөө бодхоонхой юм. Республикын хүдөөгэй үбэлэй спортын нааданнуудта хабаадахаяа ерэhэн районуудай спортын бүхы делегацинууд эгээл түрүүлэн эндэ ерэжэ, баглаа сэсэгүүдые табяа.

Эдэ үүрнүүдтэ елүүрнүүд, санын харгынууд дээрэ шанга тэмцэлэй болохоhоо гадна олон тоото уулзалганууд үнгэргэгдэжэ, сугларагшадыеехэтэ hонирхуулаа. «Соёлой болон спортын ододой» удэшэ районой түб hууриндахи соёлой байшан соо болобо.

Римэй ба Токиогой Олимпиадануудта хабаадагша, Ямоной ниислэл хотодо үнгэргэгдэhэн Олимпиин нааданнуудта мүнгэн медаляар шагнагдагша, Европын чемпион, СССР-эй спортын габьяата мастер Велингтон Баранников, уласхоорондын классай спортын мастернууд Геннадий Манжуев, Аркадий Бутхаев болон бусад өөhэдынгөө спортын амжалта илалтанууд тухай дурсан хөөрэжэ, сугларагшадай зүгhөө альга ташалгаар үгтагдаа. Мүнөө жэлдэ Урда Корейн Сеул хотодо болохоёо байhан XXIV Олимпиин нааданнуудта хабаадаха Советүүдэй ороной суглуулагдамал командын бүридэлдэ манай республикын гурбан спортсмен — уласхоорондын классай спортын мастернууд: барилдаашад Сергей Замбалов, Борис Будаев, хүнгэн атлет Надежда Мироманова гэгшэд кандидаадаар оруулагданхай гэжэ тэдэнэр хөөрэбэ. Мүнөө Буряад орон дотор физическэ культура болон спортые хүгжөөхэ талаар ямар зорилгонуудай бэелүүлэгдэжэ байhан тухай, ямар дутуу дунданнуудай ушаржа байhан тухай мэдээсээ.

Буряадай гүрэнэй оперо болон баледэй академическэ театрай дуушад — РСФСР-эй арадай артист Владимир Буруев, Буряадай АССР-эй арадай артистнууд Вячеслав Бальжинимаев, Леонард Шоболов гэгшэд буряад болон ород арадай дуунуудые аялга hайханаар гүйсэдхэжэ, альга ташалгаар үдэшэгдэhэн байгаа.

Хүдөөгэй үбэлэй спортын нааданнуудай үедэ буряад болон ород драмын театрнуудай коллективүүд, «Сибириин угалзанууд», «Байгалай долгинууд» гэжэ арадай ансамбльнууд, арадай аман зохёолой «Уряал» ансамбль болон Мухар-Шэбэрэй районой Калиновка, Подлопатки, Никольск, Хонхоло, Хушуун-Үзүүр тосхонуудай уран hайханай бүлгэмүүдэй артистнууд соёлой үргэн өсө программануудые суглараг шадай hонорто табиба.

Хүhөөтын хүдөөгэй клубай хүүгэдэй куклын театр үхибүүдтэ зүжэгүүдые харуулаа, зэргэшээ гурбан мориды хуллэhэн тэргэдэ үхибүүдые hүүлгажа, хагсуу hалхи хаха эсхэн табилуулжа, багашуулые хүхеэгээ.

Эд бараанай, эдеэ хоолой зүйлнүүдэй яармаг үнгэргэгдэжэ, нютагай хүн зоной, мүн республикын бусад районуудhаа бууhан айлшадай сэдьхэл ханааба.

«Забайкалец» совхозой түб hууриндахи Шаралдай тосхоной Соёлой байшан соо шатар нааданай болоhон тухай хөөрөө hэмди. Энэ мүрысөөнэй эхилхын урда тээ Шаралдайн сельсоведэй түрүүлэгшэ В. И. Чеканов ажахынгаа хэрэгүүд тухай, түрүү ажалшад тухай суглараг шадта хөөрөө. КПСС-эй райкомой секретарь Л. А. Юдина нютагайхидайнгаа үмэнэhөө спортсменүүдые амаршалха зуураа, амжалта түйлахыень тэдэнэртэ хүсэбэ.

Хойто-Байгалай шатаршадай командын капитан Р. Яхин харюугай үгэ хэлэжэ, халуун дулаанаар угтаhанайнь түлөө баяр баясхалан хүргөө.

Дүн хамта 36 шатаршад түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадаhан байна. Эдэнэр швейцарска гуримаар 7 тур наадаба. Дүрбэдэхи турай боложо байхада, «БАМтоннельстрой» трестын инженер-энергетик, спортын мастер Рашид Яхинтай уулзахадамнай, иигэжэ хөөрэбэ:

— Иимэ нааданууд спортын али бүхы зүйлнүүдые хүгжөөн дэлгэрүүлхэ талаар ехэ нүлөө үзүүлхэ байна. Минии hанахада, үхибүүдэй дунда шатар наада хүгжөөхэ шухала. Энээнэй тула эдэбхитэй тренернүүд хэрэгтэй. Иимэ нааданнуудай дутагдалынь юуб гэхэдэ, кустовой мүрысөөнүүдэй ямараар үнгэрhэн тухай огто хөөрэгдэнэгүй. Шатар наада хүгжөөхын тула комплексно программа хэрэгтэй гэжэ hананаб. Урдань би табан жэл соо Северобайкальск хотодо тренерээр хүдэлөө hэм. Теэд спортын хүтэлбэрилэгшэдэй зүгhөө дэмжэгдэхэгүйдөө, энэ хэрэгээ орхёо hэм даа. Үшөө юун тухай хэлэлтэйб гэхэдэ, Буряадай болон Монголой шатаршадай уулзалгануудые hэргээхэ шухала...

Дүрбэдэхи турта Р. Яхин — В. Эйдис (Загарай), Т. Ринчино (Хэжэнгэ)— В. Бокатова (Загарай) гэгшэдэй уулзалганууд илангаяа шанга тэмцэлдэ үнгэржэ, шатарта дуратайшуулые hонирхуулба. Түрүүшын уулзалга тэнцэлгээр дүрэ. Урда тээхи гурбан турта илалта түйлаhан Хэжэнгын дунда hүргүүлиин 9-дэхи классай hурагша Таня Ринчино энэ удаада хүдөөгэй спортын нэгэдэхи нааданнуудай чемпионка Вера Бокатовада шүүгдэхэ баатай болобо.

hонирхолтой намтартай спортсменүүд олон байгаа. Нэн түрүүн Прибайкалиин районой 23-дахи ПМК-гай шулуушан-хабсаргагша Павел Левенцевые дурдалтай. 25-тай спортсмен конькигаар урилдалгаар шангай hуури эзэлбэ. Тэрэ Эрхүүгэй физкультурын техникумдэ hуража байха үедөө Эрхүүгэй областиин 1500 метрэй зайда чемпион болоhон намтартай. Техникум дүүргэhэнэйнгээ hүүлээр Афганистанда алба хэhэн байгаа. Десантниграар сэрэгэй алба хэхэ үедөөшье тэрэ эрэлхэг зоригтой байhанаа харуулба. Совет Арми болон Далайн-Сэрэгэй Флодой 70 жэлэй ойн хүндэлэлдэ тэрэ hаяхан «СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй 70 жэл» гэhэн медаляар шагнагдаа. «Наталья hамгамни фармацевтээр хүдэлдэг, Валя басагамнай хоёртой юм,— гэжэ Павел хөөрэнэ.— Конькигаар, боксоор нэгэдэхи разрядтайб. Хүнгэн атлетикээр хоёрдохи разрядай норматив дүүргэhэн хүм. ГТО-гой олон зүйлые эрхилдэгби. Хоккей наадаадшье туршанаб. Хүдөөгэй үбэлэй гурбадахи нааданууд манай Прибайкалиин райондо үнгэргэгдэхэ. Нютагтаа hайн үрэ дүнгүүдые туйлахын түлөө эртэнhээ бэлдэхэ ёhотойб. Тэндэ гол түлэб конькигаар урилдалгын мүрысөөндэ хабаадахые түсэблэнэб...»

Энэ үдэр санаар эхэнэрнүүд 4х3 километртэ, эрэшүүл 4х5 километрэй эстафетэдэ урилдаба. Эхэнэрнүүдэй дундаhаа Л. Попова, Н. Голубева, И. Сидорова, О. Лодоева гэгшэдhээ бүридэhэн Загарайн районой суглуулагдамал команда 48 минута 43 секунда саг харуулжа, түрүү hуури эзэлээ. Кабанскын, Баргажанай районуудай команданууд удаадахи hууринуудта гараба. В. Налабардин, В. Шевелев, А. Швырков, А. Белоусов гэгшэдhээ бүридэhэн Кабанскын районой команда эрэшүүлэй дундаhаа шалгарhан байха юм. Загарайн, Мухар-Шэбэрэй районуудай түлөөлэгшэд удаадахи hууринуудта гараба. Табадахи hуури эзэлhэн Баргажанай районой командын гэшүүн Алексей Дробышев энэ үдэр эгээл эрхим саг харуулаа.

Спортын бүсад зүйлнүүдээр шанга тэмцэл боложо, залуугай сог залитай, эгээл hайн hорилго бэлэдхэлтэй хүнүүд илажа гараhан байна.

Б-М. ЖИГЖИТОВ,
Б. ЦЫРЕМПИЛОВ,
манай тусхай корр.

СПОРТЛОТО

1988 оной февралиин 21-дэ үнгэргэгдэhэн 8-дахи тиражай дүнгүүдые Спортивна потерейн главна управлени согсолбо.

«45-hаа 6-ень тааха спортлото»: 1.918.145 билет ороо. Зургаан номер хэншье таабагүй, табан номер (20 карточка) таагшад —4.130 түхэриг, дүрбэн номер (1.783 карточка) тааhан хүнүүд — 48 түхэриг, гурбан номер (39.841 карточка) таагшад 3 түхэриг абаха байна.

«36-hаа 5-ень тааха спортлото»: 19.560.809 билет ороо. Табан номер (20 карточка) тааhан хүнүүд — 10.000 түхэриг, дүрбэн номер (4.532 карточка) таагшад —234 түхэриг, гурбан номер (185.871 карточка) тааhан хүнүүд 9 түхэриг абаха.

8-дахи тиражай биледүүдээр, 1987 оной 51-дахи тиражhаа 1988 оной 8-дахи тираж хүрэтэр хабаадаhан 10 тиражай биледүүдээр шүүбэринүүд мартын 7-hоо 1988 оной апрелиин 7 болотор түлэгдэхэ.

(ТАСС).

ПРАВДА БУРЯТИИ

△ «Тэжээл тухай эртээнhээ hанаата болохо» — түрүү бэшэг.

△ «Гомдол олон болонхой» — Буряад ороной фермэнүүдтэ «Правдын» хэhэн шалгалта. («Правдын» февралиин 28-най номер).

△ Хонидой түл абалга.

△ «БАМ: үдэрhөө үдэртэ» — мэдээсэлнүүдэй суглуулбари.

△ «Хилээмэ баригшад hайнаар хүдэлнэ» — Г. Пневой мэдээсэл.

△ Үзэл сурталай хүдэлмэри. «Хүн тээшэ нюураараа хараха» — В. Помулевой статья.

△ Профсоюзай ажабайдал. «Хүн бүхэн хабаатай» — О. Подолькын статья.

△ Анхарагты: hонирхолтой дүй дүршэл. «Ажалhаа ажалда орогшо дураараа ажал шэлэнэ» — Н. Загнайкын статья.

△ hургуулиин реформо. «Классhаа класста татажа гаргалга ямар хойшолонтойб?» — Н. Героногой статья.

△ Хилын саанаhаа.

△ Революциин замаар. «Хэтэ мүнхэдэнь дурсая» — Ан. Климхэй статья.

△ «Мэдээгээ үгыт!» — суглуулбари.

Сэнсир экран

ВТОРНИК, МАРТЫН 1.
НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 7.30 — «120 минута». 9.35 — «XXI зуун жэл руу аяншалга». 10.35 — **Үбэлэй Олимпиин XV нааданууд. Фигурна hолжоролго. Үбэлэй Олимпиин XV нааданнуудай баярай оршон байдалда хаагдалга.** 13.20 — Шэнэ hонин. (13.30 хүрэтэр). 16.20 — Шэнэ hонин. 16.40 — Хубилган шэнэдхэлгын прожектор. 16.50 — Яхадай телестудиин программа. 17.20 — «Как стать мужчиной» — үхибүүдтэ фильм. **Улаан-Үдэ.** 18.30 —Байгал. **Москва.** 19.00—Мультфильм. 19.10—«Демократида hуранабди». Молдавиин ССР-эй арадай депутадуудай нютагай Соведүүдтэ үнгэргэгдэhэн hунгалтануудай дүнгүүдые хуурмагаар харуулhан ушарнууд тухай. 19.40 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 20.00 — **Үбэлэй Олимпиин XV нааданнуудай баярай оршон байдалда хаагдалга.** 20.45 —«Театр» журналай редколлегитэй уулзалга. 22.00 — Время. 22.30 — Хубилган шэнэдхэлгын прожектор. 22.40 — «Без оркестра» — баримтата фильм. 23.30 —«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 23.40 — Эстрадна дуунай залуу гүйсэдхэгшэдэй «Юрмала-88» гэжэ конкурс туша.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. **hурапсалай программа.** 9.15—Баримтата фильм. 9.35, 10.35 — Физикэ. 10-дахи класс. 10.05, 12.05 — Француз хэлэн. 11.05 — СПТУ-гай hурагшадта. Юрэнхы биологи. 11.35, 12.35 — Түүхэ. 6-дахи класс. 13.05 — В. В. Андреевэй зохёолнуудай концерт. 13.35 — «Главный конструктор»— уран hайханай фильм. 1-дэхи, 2-дохи сери. **Улаан-Үдэ.** 16.00 — «Навечно в сердцах людей» — баримтата фильм. 16.30 — Мультфильмнүүд. 17.30 —Байгал. (буряадаар). 17.55 —«Ма-

М А Н А Й
АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД:
индекс 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор —2-50-96, приемная —2-54-54, зам. редактора —2-68-08, зам. редактора —2-62-62, отв секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76; отделы: партийной жизни —2-60-91, пропаганды —2-56-23, промышленности и строительства — —2-61-35, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта —2-69-58, культуры и школ —2-60-21, 2-57-63 информации —2-34-05, переводов —2-54-93, писем и селькоров —2-67-81, корректорская —2-33-61, выпускающие —2-35-95 собственные корреспонденты: п. Баргузин — 91-1-44, п. Кырен — 91-7-18, Северобайкальск —35-73, п. Хоринск — 55-6-99.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 54. Н-00393. Заказ № 51. Инд. 61